

The Project Gutenberg eBook of Presten som ikke kunde brukes

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Presten som ikke kunde brukes

Author: Carl E. Nordberg
Commentator: Paul Winther

Release date: February 9, 2007 [eBook #20550]

Language: Norwegian

Credits: Produced by Louise Hope, David Starner, Carl Hudkins and
the Online Distributed Proofreading Team at
<http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PRESTEN SOM IKKE KUNDE BRUKES ***

[Notes on the Text](#)

Presten som ikke kunde brukes

og andre skisser

av

C. E. Nordberg, M.A.

Forfatterens forlag

Andet oplag

Minneapolis, Minn.
1922

Contents / Innhold

Added by transcriber

[Forord](#)

[Kapitel 1](#)

Den gamle prest maa reise.

[Kapitel 2](#)

Den nye prest faar en værdig mottagelse
En overraskelse

[Kapitel 3](#)

Den nye prest faar vanskeligheter
Matsalg ved „county-fairen“

[Kapitel 4](#)

Gamlepresten kommer paa besøk
Et missionsmøte

[Kapitel 5](#)

Gjæring i menigheten
Den nye prest reiser

[Kapitel 6](#)

Vækkelsen i Glenfield
En underlig julehelg

[Kapitel 7](#)

Gammelpresten lægges til hvile
En 25-aars fest

[Juleaften](#)

Forord.

Presten som ikke kunde brukes.

Forfatteren har anmodet mig om at ledsage denne fortælling med et kort forord, naar den nu skal utgives i bokform efter først at ha været trykt i Folkebladet.

Professor C. E. Nordberg har i denne bok skildret noget av norsk kirkeliv i en større landsmenighet. Det væsentlige træk i fortællingen er menighetens undervurdering av et langt, opofrende og trofast arbeide i menigheten.

Endog i forretningslivet — der ellers er hjerteløst nok — sættes der pris paa lang og trofast tjeneste. Skal da menigheten handle anderledes og „drive ut“ sine ældre arbeidere? Eksemplet gives i pastor Reiersons erfaring i Glenfield menighet.

Videre skildres den iblandt os saa velkjendte „indtrængen“ fra prestenes side. Dette underhaandsarbeide med misfornøiede „ledere“ i menigheten og denne „fisking“ for sig selv eller sine venner, naar valg av prest skal foretages i en menighet er vel kjendt.

Forfatteren er ogsaa opmerksom paa at altfor stor vegt lægges paa det utvortes — de sociale tilstelninger for at samle penge, mens det personlige opbyggelsesarbeide og den enkeltes offervillighet ikke holder maal med bekjendelsen. Han merker ogsaa en tendens til overfladiskhet i selve det aandelige arbeide, — en jagen efter noget nyt: nye prædikanter, „reformerte metoder“ osv. Som motsætning skildrer han vækkelsen i Glenfield menighet. Mange av læserne som var med i vækkelsen i nittiaarene vil i denne skildring kjende sig igjen. Man finder igjen de dype spor av synd og naade.

Et lyst og vakkert eksempel er tegnet i de to unge troende: Martin Warnes og Malinda Anderson, som i konfirmationstiden fandt Herren og senere fandt hinanden for samliv og samvirke ute paa missionsmarken. Disse unge mennesker er som vaarbud om at vore menigheters troende ungdom vil fortsætte de gamles arbeide herhjemme — og bære evangeliet længere frem til fjerne land og folk.

Fortællingen er i det hele tat meget interessant. Den blev læst med stor interesse — av mange endog med begeistring — i Folkebladet. Den „slog igjennem.“ Og det vil ikke si saa ganske litet, naar man erindrer, hvor haardt det er for os norsk-amerikanere at vurdere noget som skrives av nogen av vore egne.

Ta og læs denne fortælling. Den rører ved mangt og meget som vi møter med i menighetsarbeidet. Den vil hjelpe os til at sætte pris paa alt opofrende arbeide i menigheten, og at undgaa nogen av de skjær hvorpaa manges menighetsarbeide har strandet.

Minneapolis, i december, 1921.

Paul Winther.

6

7

Kapitel 1

Den gamle prest maa reise.

Han var ikke svært gammel, bare litt over de femti; men allikevel var der adskillig snak i menigheten om at han burde slutte. Han hadde været prest i Glenfield menighet i ti aar og hadde lært at elske folket og hadde været almindelig avholdt i nabolaget.

Men nu var en ny tid oprundet, og det var i den nye tid at snakket om at presten burde slutte hadde begyndt at gaa iblandt folket og helst iblandt lederne i menigheten.

Den nye tid tok sin begyndelse da pastor Reierson hadde været prest i Glenfield i otte aar. Da hændte det nemlig at nabomenigheten borte i Rutherford county fik ny prest, en ung begavet teolog fra presteskolen. Der gik rygter i det vide og brede om den lærde og vennsæle unge pastor Carl Johnson i Ottawa menighet. Rygterne kom ogsaa til Glenfield menighet. For det første syntes folk saa godt om navnet. Tænk hvor meget lettere og forstaaeligere for amerikanerne at si pastor Johnson end dette tungvindte, pastor Reierson. Jænkierne kunde jo aldrig lære at uttale det ret. For det andet talte den unge presten saa meget bedre engelsk end den gamle. Pastor Reierson hadde jo ogsaa talt engelsk i begravelser og ved mange andre anledninger, og nu de to sidste aar præket paa engelsk en gang i maaneden regelmæssig. „Men pastor Johnsons engelsk klang saa meget bedre,“ sa folk. Endog gamle Gurine Hendrum, som ikke forstod sig stort paa engelsk, syntes at nyprestens engelsk trillet saa vakkert. „Man maatte jo ogsaa huske paa at pastor Johnson var høiskolegraduent; mens pastor Reierson hadde bare tat den forberedende avdeling ved presteskolen,“ mente hun.

For det tredje var baade pastor Johnson og hans unge hustru saa vennsæle, at de drog

8

ungdommen til sig. Pastor og fru Reierson sat med en stor barneflokk omkring sig og det var ikke saa greit altid at være oppiffet. Mrs. Reierson var mager og graablek efter mange aars stræv med barna, og det eneste instrument hun kunde spille paa var gitar. Som ung jente hadde hun lært at spille og synge i vækkelsestiden i nittiaarene. Mrs. Johnson derimot var ung og rød som en rose, var framifraa vakkert klædt og spilte piano saa fingrene danset.

Imidlertid blev rygterne saa mange at den ledende mand i menigheten, W. U. Nelson, besluttet i sit stille sind at han vilde bort og høre den unge pastor Johnson. Efter avtale med de andre tok W. U. som man almindelig kaldte ham, en søndag morgen sin „Saxon Six“ og kjørte rundt og fik alle syv diakonene med sig og drog avsted til Rutherford county. Det var norsk gudstjeneste den søndag og diakonene som var oplært i det norske sprog syntes nok at der var nogen fremmede vendinger i sproget og adskillige mangler ved uttalelsen; men saa var han jo saa ypperlig i engelsk, hadde de hørt. Etter gudstjenesten var pastor Johnson ved døren og hilste paa alle folk. W. U. presenterte sig selv først for presten og siden gjorde han ham bekjent med de andre diakoner fra Glenfield menighet. Pastor Johnson blev meget interessert og bad ham at de endelig maatte stanse indom i prestegaarden og faa sig middag før de kjørte hjem.

9

Prestegaarden i Ottawa menighet var et splonkande nyt hus. Og inde paa kontoret, hvor diakonene sat og ventet til middagen blev færdig, var der høiskole diplomaer og andre diplomaer paa veggene, samt et stort billede av Abraham Lincoln. Etter at gjestene hadde faat middag underholdt prestekonen dem med sang og musik. Først sang hun Bjerregaards vakre sang, „Sønner av Norge“, og siden Brorsons, „Den store, hvite flok“, og tilsidst sang presten og fruuen tilsammen „The Star Spangled Banner.“ En lang samtale fulgte utover eftermiddagen og før gjestene tok avsked hadde W. U. Nelson ordnet det saa, at pastor Johnson skulde komme til Glenfield og holde festtalen ved et større møte for det røde kors, som skulde holdes allerede næste søndag eftermiddag.

Den søndag aften og den paafølgende mandag hadde man det travelt med at tale i telefonen i Glenfield settlementet. „Har du hørt at W. U. og alle sju diakonsa har vær't i Ottawa idag?“ lød det. „Prestefrua spilte piano og sang saa for dem saa. Je sku ønske vi ha slike prestefolk her je,“ lød det atter. Den søndag aften sat pastor Reierson oppe til langt paa nat og vugget det yngste barn, som var sykt. Mrs. Reiersons helbred var mindre god og lægen hadde sagt, at hun maatte hvile saa meget som mulig. Og mens presten vugget nynnnet han paa sangen „For Guds folk er hvilen tilbake.“

10

Ved røde kors møtet den næste søndag eftermiddag var der mange folk. Pastor Reierson aapnet møtet med andagt paa engelsk og pastor Johnson holdt festtalen i samme sprog. Mrs. Johnson var ogsaa med og sang en solo. Det som imidlertid fængslet pastor Johnsons opmerksomhet ved dette hans første besøk til Glenfield, var den prægtige ungdomsflok og da særskilt menighetens sangkor, som deltok i programmet. Pastor Reierson hadde alltid været glad i sang, derfor hadde han opmuntret og tilskyndet ungdommen til at synge. Det var en lyst at høre det prægtige sangkor synge de gamle kjernesalmer i kirken hver gang han præket. Pastor Johnson blev meget indtat i sangkoret i Glenfield, skjönt de sang væsentlig norske sanger, og allerede den paafølgende lørdag var presten fra Ottawa atter i Glenfield paa besøk. Han vilde træffe sanglederen og ordne med en tur for sangkoret. Det var nemlig spørsmal om ikke Glenfield sangkor kunde synge i Ottawa kirke om to uker. Pastor Reierson hørte at nabopresten hadde besøkt flere steder i menigheten, men til prestegaarden kom han ikke.

Den antydende søndag præket pastor Reierson for en meget mindre forsamling end almindelig, ti sangkoret og mange med dem hadde reist til Rutherford county, og to uker senere læste han følgende nyhet i „Kirkebladet“. „Sangkoret fra Glenfield besøkte forrige søndag Ottawa menighet av pastor Carl Johnsons kald. De sang ved formiddagsgudstjenesten og middag blev servert for sangkoret av menighetens kvinder. Om eftermiddagen hadde de unge prestefolk, pastor og Mrs. Johnson, en „reception“ for sangkoret i prestegaarden. Prestefolkene trakterte med „ice cream“ og sangkoret opvartet med megen god sang og musik. Ottawa menighet og prestefolkene var meget glad ved besøket.“ — C. J.

11

Den nat sov ikke pastor Reierson meget. Han laa og tænkte paa svundne dage. Han hadde kjent pastor Carl Johnson i mange aar. Hadde ogsaa glædet sig den gang, da den unge mand gav sig over til Gud og hadde ogsaa opmuntret og hjulpet ham avsted til seminariet. Men nu saa det virkelig ut til at hans velmente raad og hjelp skulde bli gjengjældt med det krasseste overmod fra den unge mands side. Han hadde ogsaa hørt fra en av dem som alltid hadde staa trofast med sig i arbeidet, at pastor Johnson den samme uke atter hadde været paa besøk i Glenfield og endog foreslaa for en av menighetens trustees, at Glenfield og Ottawa menigheter kunde godt utgjøre ett kald. Han hadde ogsaa talt med de ledende i samfundet om den sak. Alt dette gjorde at pastor Reierson blev tung om hjertet. Han tænkte ogsaa paa sit arbeide i Glenfield menighet og hvor tungt det nu vilde bli at skilles med menigheten. Da han kom dit var menigheten forholdsvis liten; nu var den vokset sig stor og sterk i det utvortes og besat ogsaa noget litet av aandelig kraft; endskjønt han ofte forgjæves hadde speidet efter den frugt som ordets forkyndelse skulde bære. Den nye, prægtige kirke hadde menigheten bygget siden han kom til Glenfield. Han husket hvorledes han strævet for at faa sammen penge nok. Hvorledes han var inde i „county-seaten“ for at tigge penge av „county“-embedsmænd og forretningsfolk, mens mange av menighetsfolkene holdt tilbake pengene til sin egen kirke. Og nu forstod han, at disse selvsamme folk holdt paa at oparbeide stemning for at faa ham bort, — bort og det snarest mulig.

12

Imidlertid gik snakket i menigheten, og folk undret sig paa om presten ikke snart skulde resignere. Han kunde ikke brukes længere; ti ungdommen vilde nu forlate menigheten. Værst blev dog snakket da det kom ut i menigheten, at presten hadde \$1,000 i banken. Det gik slik til, at en sommer presten med familie skulde reise bort paa ferie hadde presten bragt sine

værdipapirer bort til W. U. Nelson, da han ikke vilde la dem ligge i prestegaarden mens den stod tom av frygt for ildebrand. W. U. hadde lovet at lægge dem ind i sin „safety vault“ i banken. Men før han la dem derind hadde han set dem igjennem. Og nu, da det gjaldt at føre en agitation imot presten, slap han det ut, at presten hadde \$1,000 i banken. Nu sik kvindene vand paa møllen. „Tænke sig at presten har tusen dollars i banken.“ „Har han ikke staat her og præket imot gjerrighet i ti aar og samtidig selv ligget under for samme synd og sparet op penge i hopetal?“ Nei, pastor Johnson i Rutherford hadde nok ikke tusen dollars han. Hans kone var jo av meget fornemme folk i byen og ledere i kirkearbeidet, saa det hadde nok kostet stakkars pastor Johnson meget at faa det godt nok for hende, — hun som var saa godt vant. Det var da meget bedre at hjelpe ham, saa han fik et skikkelig kald med god løn, end at holde paa at fø paa en prest som hadde tusen dollars i banken. Det tunge og trofaste arbeide som gamlepresten — som de nu kaldte ham — hadde utført blev ikke nævnt i disse samtaler. Heller ikke blev det nævnt, at mange av menighetsfolkene selv hadde sparet op baade ti og tyve tusen i samme tidsrum.

13

Sommeren gik, og høst og vinter kom og gik. Forsamlingene, som før den nye tid begyndte, hadde fylt kirken i Glenfield til trængsel under pastor Reiersons alvorlige forkyndelse, begyndte litt efter litt at bli mindre, og der var tegn til mangel paa interesse. Ingen følte det tyngre end menighetens sjælesørger. Ved menighetens aarsmøte den vinter foreslog W. U. Nelson, at man skulde faa en teologisk student til religionsskolelærer næste sommer. Han hadde gjennom pastor Carl Johnson hørt, at en student ved navn Lewis skulde være meget flink til at arbeide iblandt ungdommen, og det trodde han trængtes. Studentens navn var egentlig Larson, men da der var saa mange Larsons og navnet mindet sterkt om det gamle norske navn Lars, hadde han forandret det til Lewis; istedenfor Gregorius Larson het han nu George Lewis.

Student Lewis hadde ogsaa læst teologi i to aar og hadde kun ett aar igjen, saa det kunde jo ha sin betydning for menigheten at bli kjendt med ham, mente W. U.

Som sagt saa besluttet. Student Lewis kom i juni maaned og holdt to maaneders religionsskole. Under sit ophold i menigheten blev han meget populær iblandt ungdommen. De blev saa godt kjendt med ham at de kaldte ham ikke student Lewis, men kun ret og slet George. Og naar de skulde ha en tale eller en oplæsning ved et ungdomsmøte sa de: „Let George do it.“ Før han forlot Glenfield var han den ledende blandt ungdommen. Ungdomsforeningen hadde ogsaa besluttet at man gjennom vinteren skulde ha ungdomsmøter andenhver søndag aften og at studenten skulde komme ut i Glenfield settlementet og overvære møtene. Foreningen skulde naturligvis betale hans reiseutgifter. Det var helst Jacobsen ungdommen som stod i spidsen for dette. Der var to døtre og tre sønner i huset og der holdt studenten sig mer end andre steder. De andre i ungdomsforeningen vilde ikke sætte sig imot, særskilt da studenten selv sat og hørte paa.

14

En søn av John Asber var ogsaa inde for denne plan. Egentlig var hans navn Johan Asbjørnson, men barnene hadde forandret det til John Asber. Edward Asber hadde aldrig likt gamlepresten siden den gang da presten satte sig imot et „basket party“ han hadde foranstaltet, den tid han var ungdomsforeningens formand. Asberfamilien mente ogsaa at naar studenten allikevel var her, saa kunde han præke paa engelsk paa formiddag. Man burde nemlig ha høiskole engelsk for ungdommen og pastor Reiersons engelsk var ikke flytende og litt anstøtelig. Han sa nemlig bestandig „hell“ naar han skulde benævne helvede; mens pastor Johnson og student Lewis sa „perdition“, og det var jo meget mere passende for ungdommen.

I disse sidste begivenheter saa pastor Reieron den kile som tilslut vilde drive ham ut, hvorfor han ved nyaarstid indleverte sin resignation som prest for Glenfield menighet. Gamle Nils Olson, som før hadde staat trofast med presten, var nu ogsaa kommet til det, at presten ikke kunde brukes, fordi saa mange andre var imot ham. Han var derfor den som foreslog, at resignationen skulde mottages.

15

Mens pastor Reieron saaledes sank ned og blev mere og mere borte og glemt, kjørte den unge pastor Johnson fremdeles paa sin høie hest. Nu var han ikke blot kjendt som taler, men ogsaa som skribent. Særlig i engelske blade skrev han mange og lange avhandlinger. Han satte ikke sit navn under, men kun C. J. Dette visste ungdommen i Glenfield at fortælle. I et nummer av det engelske kirkeblad stod der C. J. under andethvert stykke i bladet og dette vakte folks opmerksomhet.

Straks efter nyaar var Glenfield menighet samlet til menighetsmøte for at opstille kandidater for nyt prestevalg. Til pastor Reiersons store overraskelse var ogsaa pastor Johnson tilstede. Han var ikke indbudt av menigheten, men W. U. hadde indbudt ham „ad privatum.“ Saasnaert spørsmålet om prestevalg kom op til behandling, stod W. U. op og i en liten pen tale nævnte at nabopresten, pastor Johnson, var tilstede, og foreslog at han optages som raadgivende medlem. Pastor Johnson holdt da en takketale for den ære menigheten hadde bevist ham. Med hensyn til prestevalget vilde han si, at der var nogen som hadde nævnt hans navn i forbindelse med prestevalget i Glenfield, men det burde de ikke tænke paa nu. Han skulde nemlig snart reise til Europa for at fortsætte sine studier og maatte vel ogsaa snart flytte fra Ottawa menighet. Imidlertid var det ham en glæde at anbefale en ung mand til menigheten. En mand fra østkysten, en begavet ung mand, litt høikirkelig var han, men det trængtes dersom presten skulde beholde folks agtelse. Gamle N. B. Olson hadde hørt, at der hadde været en splittelse der hvor omtalte prest hadde virket paa østkysten og man burde ta sig litt tid. Andre mente man burde ha flere kandidater, atter andre sa, at den avtrædende prest burde uttale sig i denne sak. Men W. U. Nelson mente, at presten har ingen ret til at si sin mening i denne saa vigtige sak. En av menighetens trustees, Mr. Bustad, mente man burde kalde den her anbefalte prest idag. Det kan nok hænde at det staar noget i konstitutionen om at prestevalg skulde tillyses, men konstitutionen har vi jo laget selv, sa han, og pastor Johnsons anbefaling staar jo høiere end det vi har gjort. Andre mente at menigheten burde ha frihet til at kalde den prest de vilde.

16

Resultatet var, at man paa raad av pastor Johnson blev enige om en prøveavstemning, hvori pastor Setun fra østkysten fik majoritet. Nu kunde man simpelthen tillyse menighetsmøte med prestevalg om to uker og godkjende hvad de hadde gjort idag, mente pastor Johnson, saa var alt ordnet. Som sagt saa gjort. Men efterat pastor Johnson hadde kjørt avsted og pastor Reierson hadde reist hjem, var mange av menighetsfolkene samlet utenfor kirken til et litet ekstramøte, slik som de ofte hadde efter menighetsmøtene, og der gik det lystig til. Gamle Nils Olson eller N. B. Olson, som man ogsaa kaldte ham, tok til orde: „Ja, jeg kunde ikke stemme for den nye presten; ti jeg har intet kjendskap til ham,“ sa han. „Forresten vet jeg ikke hvad alt dette jag efter det nyeste nyt skal være for, jeg.“ „Vi kan jo ikke negte, at pastor Reiersons arbeide har baaret rike frugter i vor menighet, særskilt paa det aandelige omraade, og det er jo det viktigste. Han taler jo meget godt norsk og hans engelsk er aldeles upaaklagelig; endog høiskoleprincipalen borte i byen sa efter avslutningsfestlighetene ifjor, at pastor Reiersons engelsk var meget god.“ „Det er ikke nok at han kan engelsk, han maa være perfekt i engelsk,“ sa John Asber. „Mener du da at det ikke er nøie med prestens norsk,“ sa Petter Hendrickson, som før intet hadde talt. „Aa, den som taler norsk i vor tid faar bare gamle kjærringer til at høre paa sig,“ sa W. U. Nelson. „Vi vet nok alle, at prestene nu tildags maa kunne engelsk,“ sa Nils Olson, „men jeg for min del tror at norsken vil leve længe endnu, saa prestene maa kunne baade norsk og engelsk, og disse unge prester, som kan bare engelsk og ikke nogenlunde korrekt norsk, vil bli like saa ilde ute som de der ikke kan tale perfekt engelsk.“ „Forresten, hvorledes tror du det vilde gaa om alle menigheter handlet som vi gjør? Ved sidste aarsmøte rapporterte samfundets formand, at der var 70 prestekald ledige og at et næsten saa stort antal prester gaar uten arbeide. Hvad er skyld i denne tingenes tilstand?“ „Gamle Olson har ret,“ sa Petter Hendrickson. „Vore menigheter er blit 'young men crazy'.“

17

Pastor Reierson fortsatte dog at betjene menigheten utover sommeren, da han intet kald hadde at flytte til.

18

Lørdag eftermiddag før han skulde holde sin avskedspræken gik han en tur bortover imot kirken. Han vilde tilbringe en liten stille stund i det kjendte, kjære gudshus. Han gik op til alteret, gik indenfor alterringen og knælet paa bedeskammelen. Han forblev længe i bøn til Gud, længere end han selv visste av. Da han stod op og saa omkring sig blev han var en ung gut som laa knælende paa alterringen bak presten. „Hvorledes er du kommet her, Martin?“ sa presten. „Jo,“ sa Martin, „jeg saa du gik ind i kirken og fulgte, fordi jeg vilde si dig noget før du reiser. Jeg vilde fortælle dig, at jeg har bestemt mig paa at bli prest, dersom Gud vil hjelpe mig og lede mig.“ „Tak, Gud,“ sa pastor Reierson, „saa har jeg da ikke arbeidet forgjæves i Glenfield menighet.“ Presten og Martin talte nu længe sammen. Men naar Martin fortalte om hvorledes han under konfirmationsforberedelsen hadde blit paavirket og vakt, og hvorledes han efter tunge indre kampe hadde faat fred med Gud i en god samvittighet, og fik glæde sig i en hel og fuld frelse i Jesus Kristus, grep det presten slik, at han ikke kunde holde taarerne tilbake. En stund efter kunde man se to lykkelige mennesker gaa ned over landeveien fra Glenfield kirke. Det var pastor Reierson og den unge Martin Warnes.

Den næste dag, søndag, holdt pastor Reierson sin avskedspræken i Glenfield menighet. Der var mange folk samlet. Nogen av menighetsfolkene hadde allerede begyndt at forstaa og skatte pastor Reiersons tunge og alvorlige arbeide; andre kom fordi de vilde ialfald nu i avskedens stund gi deres mangeaarige sjælesørger sin hyldest. Den som ikke fandtes paa sin plads i kirken den dag var W. U. Nelson. Han hadde ogsaa raadet andre til ikke at gaa i kirken den dag. Det var bedre at man sparet sin hyldest indtil den nye prest kom, mente han. „Nu gjælder det at den gamle prest kommer sig avsted, saa han ikke ligger i veien for den unge mand som snart skal komme,“ sa han.

19

Man kunde merke at det var tungt for pastor Reierson at tale den dag. Hans hjerte var beklemt og hans sjæl var nedtrykt, men der var allikevel det samme dype alvor og djærvhet som der hadde været i hans forkyndelse disse ti aar han var prest i Glenfield.

Efter gudstjenesten var der mange som vilde hilse og si farvel.

En anden av pastor Reiersons konfirmanter, Malinda Anderson, som ogsaa hadde tjent som menighetens organist i mange aar, vilde tale med presten. Med taarer i øinene takket hun for godt samvær og for alt han hadde gjort for hende. Hun fortalte ogsaa presten den overraskende nyhet, at hun allerede den høst tænkte at reise til en bibelskole og utdanne sig til missionær for senere at reise til Kina.

Kvinderne samlet sig rundt Mrs. Reierson og flere av dem stak en papirdollar eller en sølvmynt bort i den avmagrede prestekones haand, da de sa farvel. „Det skal være til barnene,“ sa de. „Den jeg stod fadder til, vet du.“

Nogen av kvinderne hadde ogsaa talt om at man burde ha hat en avskedsfest for prestefolkene før de reiste: men W. U. og hans kone var saa avgjort imot det.

20

Den næste dag kunde man se pastor Reierson med kone og seks barn kjøre hen ad landeveien ut av Glenfield settlementet. Hans „buggy“ var gammel og den droges av to gamle utmagrede smaa „broncho ponies“. Paa forsættet sat pastor Reierson selv og smaapisket ponierne fremover den støvede landevei, og ved siden av ham de to ældste smaagutter. Paa baksættet sat Mrs. Reierson med et barn i armen og de andre barn sittende ved siden av sig eller puttet ned i buggyboxen. Hun kunde ikke holde taarerne tilbake, da de ved en sving i veien fik se den kjendte prestegård for sidste gang. Da de kjørte over den sidste bakken, reiste pastor Reierson sig og saa ut over settlementet. „Good bye, Glenfield; Good bye, Good bye!“ sa han, men bet sig i læben for at holde graaten tilbake.

Kapitel 2

Den nye prest faar en værdig mottagelse

En overraskelse

Saasnart pastor Reierson og familie hadde forlatt Glenfield, begyndte menigheten at samtale om hvad de kunde gjøre for at gi den nye prest en værdig mottagelse naar han kom. Presteboligen maatte repareres og en komite med W. U. Nelson som formand blev valgt til at forestaa det arbeidet. Kirken burde males indvendig og utvendig. Men det viktigste av alt var at faa istand en skikkelig mottagelsesfest for de nye prestefolk.

Imidlertid kom nypresten før de egentlig hadde ventet ham. Han svarte paa kaldsbrevet telegrafisk og sa at han vilde motta kaldet og reise fra østkysten om to uker. Dette syntes nogen av menigheten var litt underlig at han stod slik færdig til at motta kaldet med en gang; men nu var der ikke tid til at tænke paa den sak — nu gjaldt det at bli færdig til han kom. Kirken fik de ikke tid til at gjøre noget med; men presteboligen maatte repareres, males og oppudses. Hos W. U. Nelsons hadde man det forfærdelig travelt disse to uker. Han selv maatte være i presteboligen det meste av tiden for at se til med arbeidet der. Mrs. Nelson var valgt av kvindeforeningen til at forestaa matstellet ved festen, og menigheten hadde ogsaa paalagt W. U. at han maatte forestaa indsamlingen til en gave for den nye prest. Men før at de nu kunde faa alt gjort, tok Mrs. Nelson med sig listen, naar hun for rundt og ordnet med maten. Hyrekaren maatte ta den store automobilen og kjøre Mrs. Nelson omkring i menigheten. Det fik ikke hjelpe om arbeidet paa farmen maatte staa stille to uker.

22

W. U. hadde selv „startet“ listen med \$10 og de andre skrev paa større og mindre summer. For at hjelpe saken frem fulgte John Asber med før at snakke. Nogen var ikke riktig villig til at gi. De syntes man kunde vente til man saa hvad slags prest de fik før de gav ham store pengesummer. Andre spurte Mrs. Nelson hvorfor hun ikke hadde gjort en slik indsamling til gamlepresten ogsaa. „Du maa forstaa det, at nu skal vi faa en prest som vil gjøre noget,“ sa John Asber. „Og desuten hadde pastor Reierson tusen dollars i banken,“ sa Mrs. Nelson, „det vet min mand om,“ føiet hun til. Da de saaledes hadde faat penger, leverte Mrs. Nelson konen i huset en liten seddel hvorpaa var skrevet hvad hun skulde bringe til festen. Sandelig kom der fart i arbeidet naar Nelsons tok fat. Paa litt over en uke hadde de samlet \$350 og faat presteboligen reparert og i fuld stand for den rimelige sum av \$733.72.

Nu var alt færdig. Det gjaldt bare at finde en passende tid og anledning for at gi presten en rigtig storartet „surprise“. Alle maatte erkjende, at W. U. og hustru hadde gjort et godt arbeide. „Vi trenger slike folk i menigheten ogsaa,“ var det nogen som sa. Det var ogsaa selvsagt at W. U. skulde møte presten og ta ham hjem til sig til at begynde med. Man blev da ogsaa enig om at man skulde vente med „surprisen“ til torsdag aften i uken efter at presten hadde holdt sin tiltrædelsespræken.

23

Den søndag pastor Setun holdt sin tiltrædelsespræken var kirken i Glenfield fylldt til trængsel. Alle vilde se og høre den nye presten.

Presten var en stor kraftig skikkelse med brede skuldre og sterke arme. Rødt haar og ansigtet, som var litt rødmusset, hadde et visst lidenskapelig træk. Han var iklædt en pen „Prince Albert suit“ med hvit vest. Han hadde en dyp rungende basstemme, og naar han præket gjorde han voldsomme bevægelser. Han slog i prækestolen og trampet i gulvet. Til enkelte tider gestikulerte han saa voldsomt, at han næsten glemte ordene han skulde si.

Han talte om prestens stilling i menigheten og om menighetsfolkernes ansvar likeoverfor sin prest, saavelsom prestens ansvar likeoverfor Gud og mennesker. Han kom ogsaa ind paa naadegaverne og talte længe om noget som han kaldte „forsynets naadegave.“ Dette ord forstod ikke de fleste i menigheten. — Gamle N. B. Olson forstod dog at det var en sproglig feil. Presten mente utsyn for fremtiden — om det da kan kaldes en naadegave — forklarte han for nogen efter prækenen. — „Skulde vi se paa menighetens stilling som den er nu naar jeg kommer, saa er det vel ikke rart,“ sa pastor Setun i prækenen, „men vi maa faa „forsynets naadegave“ saa skal det nok bli bedre, med Guds hjælp.“

Efter prækenen fik da hele menigheten haandhilsen paa presten. W. U. stillet sig ved prestens side og Mrs. Nelson stod ved prestefruens side og introducere folk til høire og venstre. Efter gudstjenesten fulgte de da bort til Nelsons igjen for at hvile sig ut efter den lange reise.

24

Endelig var da aftenen kommet for den paatænkte velkomstfest. For nu at forhindre at de nye prestefolk skulde faa noget nys om det som var i gjære tok W. U. prestefolkene med sig ut paa en kjøretur, da det led ut paa eftermiddagen. De skulde kjøre bort til byen for at se sig om. Men til al ulykke kom pastor Carl Johnson, som ogsaa skulde til Glenfield kirke, kjørende samme vei. W. U. Nelson saa at det var pastor Carl Johnson og svinget til høire paa en korsvei før de møttes. Han vilde nemlig ikke at pastor Setun skulde træffe pastor Johnson før de møttes i kirken. Pastor Carl Johnson derimot saa ikke pastor Setun og hustru, som sat i baksætet, og vilde gjerne tale med Nelson om arrangementet for festen; hvorfor han ogsaa svinget da han kom til korsveien og kjørte efter Nelsons Saxon Six for at indhente den. Saaledes blev det nu en voldsom kapkjøring.

Nelson foran for at ikke pastor Setun skulde bli opmerksom paa, at det var pastor Carl Johnson, og pastor Johnson efter at faa tale med Nelson. De kjørte fire mil vest for byen, saa seks mil like sydover og fire mil øst, saa seks mil nord igjen like ind i byen. Nelson kjørte foran saa det sang i cylinderen og pastor Johnson for efter i det vildeste jag. Endelig da de kom ind i byen igjen og pastor Carl Johnson saa Nelson kjøre ut av byen imot øst, begyndte han at forstaa hvad det gjaldt, og kjørte like ut til Glenfield kirke. W. U. Nelson derimot maatte kjøre tilbake til byen da der var noget galt med automobilen. Han kjørte ind til en „garage“ for at faa den undersøkt. „You’ve been driving fast without lubricating oil,“ sa manden som undersøkte maskinen. Nu maatte de vente i fire timer indtil bilen blev sat istand. Mrs. Setun gik ind paa hotellet mens W. U. og pastor Setun spaserte utaalmodig frem og tilbake paa gaterne.

25

Men var tiden lang for dem derinde i byen, saa var den likesaa lang for folkene i Glenfield kirke. De sat og ventet og ventet. Gamle Gurine Hendrums kaffe, som var den bedste i verden, og som hun nu hadde laget særskilt god for denne anledning, holdt paa at bli kald, og skulde hun koke den op igjen, var hun ræd det vilde bli gammelsmak paa den.

Endelig, da klokken var femten minutter over ni, saa de lyset av en automobil som kom henimot kirken. Nu gjaldt det at faa sangkoret paa sin plass og hele forsamlingen stille og andægtig. Pastor Johnson tok selv plass i kordøren, og da John Asber som stod vakt nede ved døren gav tegnet, stemte sangkoret i og sang: „O hvor saligt at erfare, broderkjærlighetens baand.“ W. U. Nelson førte pastor og Mrs. Setun frem til kordøren, hvor pastor Carl Johnson tok imot dem med et varmt haandtryk, idet han gjorde en elastisk bøining med hele legemet. Efterpaa bød han de nys ankomne prestefolk hver sin stol tæt ind til alterringen.

Programmet bestod av en liten velkomsttale av W. U. Nelson, flere sange av sangkoret og en festtale av pastor Carl Johnson. W. U. kunde dog ikke si meget. Han følte ikke godt efter den voldsomme kjøretur utover prærierne for at undgaa pastor Carl Johnson; desuten hadde garagemanden tat \$27.50 for at istandsætte automobilen og det hjalp ogsaa til at gjøre ham modløs.

26

Glansnummeret paa programmet var naturligvis pastor Johnsons tale. Han sa blandt andet: „Glenfield menighet har grund til at takke Gud ikveld, fordi de har faat en ny prest og sjælesørger — en som kjender sin tid og forstaaer sit folk. — En mand som vil frem, maa seile i motvind. Det er ingen let sak at være prest i vor tid, derfor trænger vi sterke, dygtige, velutdannede prester som kan omgaaes folk. Man kan ikke arbeide i Amerika og leve i Norge. Man kan ikke arbeide iblandt de levende og selv være død,“ sa han. „Glenfield menighet bør være glad fordi de nu har faat sig en helsig og sterk mand baade til krop og sjæl.“ Han ønsket dem tillykke med sine nye prestefolk og vilde forutsi at en ny tid vilde komme over menigheten med den nye prest. Tilslut overrakte han nypresten paa menighetens vegne den vakre gave paa \$350 som skulde brukes til indkjøp av møbler i deres nye hjem.

Pastor Setun takket synlig rørt for gaven og bad om undskyldning, fordi han ikke kunde finde ord for at uttrykke sine følelser; desuten var baade han og hans hustru træt av den lange kjøretur med Nelson, sa han.

Efterat festen var over var nogen av kvindene igjen i kjøkkenet og vasket „dishes“. „Hvorfor var ikke Mrs. pastor Johnson paa programmet ikveld?“ sa en av dem. „Hun som altid var paa programmet straks de kom til Ottawa menighet.“ „Aa, vet du ikke det,“ sa Mrs. Asber. „Saa du ikke hun sat bakenfor ovnen med en liten paa armen? Hun er blit forfærdelig blek og mager, næsten like graablek som Mrs. Reierson var.“ „Ja, jeg tænker, naar hun har opdrat en barneflokk som Mrs. Reierson, blir hun ikke saa rød hun heller,“ sa Mrs. N. B. Olson. „Det blir haardt for Mrs. Johnson at foreta den lange reise til Europa,“ sa gamle Gurine Hendrum. „Jeg kan ikke forstaa hvorfor pastor Carl Johnson skal reise saa langt for at studere. Han er da vel lærd nok,“ sa Mrs. Petter Hendrickson. „Han skal dit og faa doktorgraden,“ sa Gurine Hendrum. „Han skal bli saa lærd at han kan være baade prest og doktor, forstaaer du,“ la gamle Gurine til. Nogen av kvindene saa paa hinanden og smaalo litt.

27

Imidlertid tok pastor Setun fat paa arbeidet i Glenfield menighet med liv og kraft. Han var paa farten bestandig. Naar han ikke kjørte i sin egen „Ford“, fulgte W. U. Nelson ham og kjørte ham i sin Saxon Six. Det var nu om at gjøre at menigheten virkelig fik forstaa at en ny tid var kommet.

W. U. sørget for at nypresten kom ind allesteds. Han var inde i byen og talte for høiskolen, og ledet andagten ved hospitalmøterne. Ute paa landet var han tilstede ved „Farmers Club“ og Røde Kors møter. Kort sagt, den nye presten blev meget populær paa kort tid.

Mange nye ting kom ind i menigheten. Det første den nye prest forandret var liturgien ved gudstjenesten. Pastor Reierson hadde fulgt væsentlig den norske kirkes liturgi. Kun enkelte gange kaldte han paa en lægmand til at begynde med fri bøn før eller efter gudstjenesten. Pastor Setun derimot hadde en egen liturgi. Kollektbønnen læste han selv og ellers gjorde han mange forandringer som folk slet ikke likte. Han messet, men ikke slik som andre prester. Han slog bestandig en ekstra krul paa de aapne helnoter, og endog i det trefoldige amen vilde han oplære menigheten til at gjøre en særskilt sving i slutningsakkorden. Dette likte folket slet ikke. Endog W. U. Nelson syntes det blev vel drøit med nye ting. „Vi har da vel sandelig faat ny prest, lel,“ sa Petter Hendrickson, og blinket med øiet.

28

En anden forandring fra det gamle var de mange nye foreninger som han fik ind i menigheten. Før hadde de bare hat en kvindeforening, og en ungdomsforening. Nu hadde man ved siden av disse en hel del „clubs“. Der var mandsklub, kvindeklub, ungdomsklub, pikeklub og barneklub. Alt dette kunde Gurine Hendrum ikke forstaa, og en søndag, da presten gjorde tillysninger, bøiet hun sig bort til Mrs. W. U. Nelson, og spurte hvad alt dette om klub var. „Det er sammenkomster,

forstaar du," sa Mrs Nelson. „Klub paa engelsk, forstaar du, ikke „klub“ paa norsk.“

En søndag efter gudstjenesten begyndte ogsaa mandfolkene at samtale om alle disse „klubs“. Gamle N. B. Olson fortalte at han hjemme hadde flere bøker som en lærd professor hadde skrevet, og der stod at menigheten var egentlig forening nok; ti den var den rette form for Guds rike paa jorden. Fik vi bare menigheten til som den skulde være, saa slap vi at ha saa mange „klubs“, mente gamlingen. „Jeg er ogsaa bange for at den nye foreningen, som de kalder „lægmandsforbundet,“ vil komme i strid med det som vi har trodd, at i menigheten er Guds rike paa jorden.“

29

„Aa ja, men dette ideale om menigheten passer ikke for vor tid,“ sa W. U. som hadde hørt paa gamle Olsons tale. „Foreningene maa vi nok ha, skal vi faa penger til menigheten. Men jeg synes ogsaa at nypresten gaar litt for langt med den nye messe og disse nye klubs.“ „Galt var det mens vi hadde Reieron; men dette gaar for langt til en anden yderlighet,“ sa John Asber. „Bare vi hadde en prest som kunde ta den gyldne mellemevei, saa skulde vi være fornøid.“

30

Kapitel 3

Den nye prest faar vanskeligheter

Matsalg ved „county-fairen“

Det hadde gaat litt trøgt med at innsamle midler til menighetens løpende utgifter og andre gjøremaal. Det hadde forresten alltid været tilfælde i Glenfield menighet. Nu vilde den nye prest ogsaa slaa et alvorlig slag paa det omraade. Ved siden av de midler han fik ind til menigheten gjennom disse mange „klubs“ skulde man nu gjøre et kast og faa ind saa mange penger at man kunde ha en klækkelig sum i kassen at dra av i fremtiden.

Planen var nemlig at man den høst i september maaned skulde sælge mat ved „County-fairen“ inde i byen. Pastor Setun hadde tat den sak op i ungdomsforeningen, saa det var helst ungdommen som skulde staa i spidsen for dette foretagende. Der blev holdt møter og planen blev drøftet. Man forstod dog snart at de unge ikke kunde greie det alene, hvorfor de ældre baade mænd og kvinder maatte træ støttende til.

Resultatet blev at nogen dage før „County-fairen“ skulde aapnes var de fleste av de aktive medlemmer av Glenfield menighet samlet ute paa utstillingsgrunden for at gjøre alt i orden, saa de kunde være færdig til at tjene penger saasart folk begyndte at komme.

W. U. var den øverst kommanderende. Han hadde møtt med utstillingskomiteen og sikret en plass ganske nær „the stock show“; ti der færdedes folk mest. Det var jo litt ubehagelig at være just der, men det fik ikke hjelpe, der var det pengene kunde tjenes. Det var ogsaa ganske nær løpebanen og der vilde folk strømme til de sidste dage av utstillingen.

31

Straks over middag kom W. U. med en fornem herre ut til utstillingsgrunden, hvor de andre menighetsmedlemmer var samlet. Jeremias Bustad, John Asber, Hans Jakobsen med sine hustruer. Mange andre var ogsaa med, samt en hel flok ungdom, jenter og gutter. Gamle Gurine Hendrum var med. Hun hadde tat med kaffekanden og kjøpt med et pund kaffe og et halvt pund klumpsukker. Kunde man bare faa vand og varme, saa skulde hun nok koke kaffe for dem hun, mens de arbeidet. W. U. Nelson og den fornemme herre begyndte straks at maale op tomten hvorpaa deres „stand“ skulde bygges. De maalte op et stykke femti fot „square“. „Hvor meget vil han ha for det?“ spurte John Asber. „To hundrede dollars,“ svarte W. U. Men da syntes Gurine Hendrum at landprisen hadde gaat op. Tænke sig to hundrede dollars for femti square fot. „Nei! ikke femti square fot; men femti fot square,“ forklarte W. U. Nelson. Ja hun forstod ikke hvor forskjellen var. Det blev nu ogsaa det samme. W. U. hadde ordnet det saa det var alt avgjort.

Nu gjaldt det at faa fat paa „lumber“ og andet materiale og faa „standen“ bygget. „You have to have a union carpenter on the job,“ sa den fornemme herre som hadde fulgt W. U. „We don't allow anybody else.“ Nu stod de der, saa fik de ikke utføre arbeidet selv. Der var intet andet at gjøre end at reise hjem. W. U. gik da bort i byen og leiet en „union“ snekker til at bygge „standen“. Dette kostet dem \$400. Nu hadde de allerede lagt ut \$600. Saa maatte der ind lys- og gasledning og det kostet adskillig.

32

Dagen før utstillingen skulde begynde var pastor og Mrs. Setun og noen kvinder ute paa utstillingsgrunden for at faa alt i orden. De hadde gjort indkjøp av kjøt, brød, poteter, grøntsaker og alle mulige ting, saa det skulde da bli noget at lave mat av. Gurine Hendrum hadde lovet at stelle med kaffen.

Det led sterkt ut paa eftermiddagen, men endnu var ikke „plumberen“ kommet og lagt ind gasrørene. Rørene laa der, men de var ikke sammensat. Folk begyndte alt at komme og kvinderne hadde ingen gas at koke med. Tilslut blev pastor Setun utaalmodig. „Plumberne“ er nu de største løgnere allikevel,“ sa han. „De lover og lover; men tænker ikke engang paa at holde ord,“ føiet han til. Han kastet Prince Albert frakken, steg ned i grøften hvor rørene laa og begyndte at skru dem sammen. Han arbeidet saa svetten randt, la sig paa knæ og stod foroverbøiet næsten som paa hodet. Endelig fik han da rørene sammen just som Mrs. Setun kom bort og fik se ham. „Nei, men pastor Setun! Hvad tænker du paa!“ ropte hun forfærdet. „Ser du ikke klærne dine er aldeles tilsølet. Aa den hvite vesten din som jeg strøk i gaar kveld.“ „Hys, hys, si ikke noget,“ sa Setun og tørret svetten. Men hun fortsatte. „Aa kraven din, aa benklærne dine, nei, nei, nei, alt tilsølet.“ „Snak ikke saa høit,“ sa Setun. „Menighetsfolkene kunde høre dig.

33

Vent til vi kommer hjem, saa kan du skjænde alt du vil." Mrs. Setun blev da litt roligere, fandt noget vand og vasket av de værste flækker av den hvite vesten, saa fik resten være til de kom hjem.

Utstillingens første dag var Glenfield menighet samlet mandsterke ute paa utstillingsgrunden. Tyve kvinder hadde møtt frem, desuten W. U., pastor Setun, John Asber og flere ungdommer. Nogen av kvinderne hadde sovnet der allerede den første nat og begyndt at koke suppe aftenen i forveien. Man hadde nemlig en usedvanlig stor gryte og den kokte nat og dag. Man slog bare op i mere vand og kastet i nogen ferske suppeben en par ganger i døgnet og lot den koke; saaledes hadde man suppe bestandig. For at ha „roast“ nok maatte man ogsaa steke kjøt baade nat og dag. Fem a seks kvinder maatte saaledes sove der hver nat. De sov en stund, stod op og snudde paa steken, saa la de sig igjen. Saaledes holdt de det gaaende gjennom hele uken.

Utenfor „standen“ paa den side hvor folkestimmelen gik, stod pastor Setun og skrek paa folk alt hans lunger kunde taale, at de maatte komme ind og kjøpe mat. Naar han blev træt blev han avløst av W. U., hvis klare stemme bar meget længere end pastor Setuns dype, rungende basstemme. John Asber derimot for ute blandt folket for at snakke og paa den maate faa dem ind for at kjøpe mat. Dina Asber var ogsaa framifraa frimodig. Hun gik like ut i stimmelen, fik fat paa folk og førte dem ind og satte dem til bords.

34

Værst var det dog for kvinderne indenfor. De svettet og arbeidet. De vasket kopper og stelte mat og opvartet paa bordene. Allerede den tredje dag begyndte nogen av kvinderne at bli trætte. De skiftet jo paa som bedst de kunde, men endda blev det haardt. Nogen av mændene syntes ogsaa dette gik for vidt. For det første maatte man betale 50 cents adgang til „County-fairen“ hver dag og siden maatte de næsten arbeide sig ihjel, mente de. Der var mellom 30 a 40 mænd, kvinder og ungdom som arbeidet hver dag, saaledes betaltes der ut av menighetsfolkets lomme op til \$20 hver dag i indtrædelsesavgift, mente nogen av mændene. End om man hadde git den sum direkte ind i menighetskassen og sluppet alt dette stræv. Der begyndte at bli adskillig misnøie og pastor Setun fik naturligvis skylden; ti han hadde begyndt med dette, syntes folk.

Værst blev det dog nat til torsdag, den fjerde dag. Da kom der et voldsomt regn. Det rent høleregnet. De seks kvinder som sov i „standen“ maatte op og lægge voksduker, regnfrakker og andet over maten, men det hjalp ikke. Unionsnekkeren hadde ikke lavet tætt tak, hvorfor det drøp alle steds, endog oppe i suppegryten. Der blev meget mat ødelagt den nat. Gamle Gurine Hendrum paadrog sig en voldsom forkjølelse som hun ikke kom over paa flere maaneder og et par andre av kvinderne blev syk.

Imidlertid fortsatte man med at sælge mat. Pastor Setun og W. U. stod utenfor og skrek av fuld hals at folk maatte komme ind og spise av den gode mat som hadde blit ødelagt ved regnveiret. Der var dog ikke saa mange som kom; og de begyndte allerede nu at forstaa at fortjenesten vilde ikke bli saa stor. De hadde gjort beregning paa mindst et tusen dollars, ja maaske to tusen.

35

Utstillingen fortsatte over søndag og det blev da spørsmaal om de skulde sælge mat paa søndag. W. U. mente at det maatte man naturligvis gjøre. „Man kunde jo ikke vente at presten var der; ti han maatte jo hjem og præke. Men han for sin del vilde være der og „runne standen“,“ sa han. „Søndag vil bli den bedste fortjeneste og vi trenger det,“ føiet han til.

Tirsdag aften var de altsaa færdig og de skulde da ha oppgjør. Da alle regninger var betalt, viste det sig at de hadde tjent \$37.67. Men da brøt harmen løs for alvor. Nogen av kvinderne mente de vilde aldrig være med paa slikt mere. Andre sa de hadde git for meget mat og tat for liten betaling for maaltiderne. Andre vilde vite om regnskapene var ført riktig. Det var en uhyggelig kveld. Pastor Setun trøstet dem med at man skulde gaa forsigtigere tilverks næste aar.

36

Kapitel 4

Gamlepresten kommer paa besøk

Et missionsmøte

Det var en torsdag først i oktober i det andet aar efter at pastor Setun hadde begyndt sin virksomhet i Glenfield menighet. Der var kvindeforening hos Mrs. Asber den dag. Det var en av disse deilige høstdage; veiret var mildt og blankt. Luften ren og klar. Bare en liten kold bris fra nord bebudet høstens ankomst. Skogen var iklædt den deiligste høstdragt. Eken stod og pranget med alle de forskjellige nuancer av farver. Boxelderer hadde allerede mistet det meste av sin sommerdragt og cottonwooden skjalv; ti den viste at snart vilde den samme skjæbne ramme den. Kun en rad furutrær plantet længst mot nordvest i skoglunden stod like grøn og vakker som om sommeren. Ute paa akrene kunde man se folk beskjæftiget med at ta op poteter. Og nede i lavlandet gik kreaturene og aat flittig av høstbetet. Maisen stod i shock, og omkring hver shock laa nogen modne pumpkins.

Der kom mange folk til kvindeforeningen den dag. John Asber var ute i gaardsrummet og tok imot folk. Den ene „Ford“ efter den anden kom kjørende ind gjennom grinden og ind paa tunet. Snart stod de der i rad, ti, femten og tyve, kun nogen faa Maxwells og Buicks, samt W. U. Nelsons „Saxon Six“.

37

Pastor og Mrs. Setun var ogsaa tilstede. Mrs. Setun var nu formand i kvindeforeningen. Pastor Setun hadde fortalt at hun hadde været formand i kvindeforeningen paa østkysten i to aar og saa syntes kvinderne at det maatte gaa an at bruke hende i Glenfield ogsaa. Men det hverv burde

ikke prestekonen ha tat imot; ti hun fik megen ubehageligheter desformedels. Før naar kvinderne skulde ha nogen tilstelning hadde man simpelthen samtalt om det og saa gaat ivei. Nu derimot vilde Mrs. Setun at der skulde vælges komiteer til at ordne med de forskjellige ting som skulde gjøres. Dette var Mrs. W. U. aldeles imot, men prestefruen var meget paastaaelig, saa hun gik av med seiren, og Mrs. Nelson gik med paa at man skulde vælge komiteer. Da hun imidlertid selv senere i møtet ikke blev valgt ind paa nogen komite syntes hun det var ravruskende galt at vælge komiteer. De skulde da sandelig ogsaa nu faa se hvorledes det vilde gaa med kvindeforeningen herefter.

Disse og andre ubehageligheter gjorde at den nye prests popularitet som hadde skudt saa frodig vekst med det samme presten kom, like saa hurtig hadde visnet, saa han nu efter kun to aars arbeide fandt det noksaa vanskelig at fortsætte.

Ved nævnte møte hos Mrs. Asber var der dog mange samlet. De kom fordi Mrs. Asber hadde ringet dem op og bedt dem at de endelig maatte komme. Efter at pastor Setun hadde ledet andagten som sedvanlig og man sat og ventet paa at kaffen skulde komme, bad Mrs. N. B. Olson om lov til at læse nogen efterretninger fra missionsbladet. Hun læste litt om arbeidet i Kina og paa Madagaskar. Saa kom hun ogsaa til indremissionsspalten. Der læste hun følgende som vakte alle folks opmerksomhet. Det var en del av indremissionssuperintendentens rapport. „Pastor Johan Sebastian Reieron, som sidste aar blev ansat som missionsprest paa „Buffalo reservation“ i Montana har gjort et meget godt arbeide iblandt vore landsmænd derute. Han har allerede organisert tre menigheter og besøker fire prækepladse. Folk flytter ind i strøket fremdeles, saa vor kirke vil om kort tid ha ett, maaske to selvhjulpne kald derute paa „reservationen.“ Der har ogsaa været adskillig vækkelse og et sundt aandsliv ytrer sig i pastor Reierons menigheter.“

„Nei! men har du hørt slikt,“ sa flere av kvinderne. „Tænk at selveste superintendenten kunde skrive saa anerkjendende om pastor Reierons arbeide.“ „Ja, det var jo den presten som ikke kunde brukes det her i menigheten vor,“ sa Petter Hendrickson. Han sat nede ved døren. „Ja, det er jo godt at indremissionskomiteen kan ta sig av slike prester, naar de ikke kan brukes i ældre menigheter,“ sa W. U.

Mrs. Petter Hendrickson hadde klippet ut et stykke som pastor Reieron selv hadde skrevet i et lægmandsblad som kaldes „Klokkeviseren“. Det hadde til overskrift: „Stubber fra Montana“ og lød delvis som følger:

„Vi trives godt herute paa Buffalo reservationen. Her er frisk luft og god jordbund og folk flytter ind hver uke. Folk som lever i storbyen og indaander den usunde røk av fabrikkene burde ta sig en tur hitut saa de kunde faa frisk luft. Her har vi ferske egg, godt hjemmelavet smør og god fløte. Folk som lever i gamle settlementer og sender fløten til meieriene saa de selv maa drikke kaffe med blaa melk i, burde komme hitut en tur og faa sig en god kop kaffe.“ „Tænk at gamlepresten vor kan spøke slik,“ sa nogen av kvinderne. Mrs. Hendrickson fortsatte at læse. „Vi har det ogsaa godt paa det aandelige omraade. Folk samles til gudstjeneste hver søndag og ellers i uken samles vi ogsaa til opbyggelses- og bønnemøter. Her er mange troende folk.“ „Her er sommersol nok, her er sædejord nok, bare vi hadde kjærlighet nok.“ „Jeg tror bestemt vi faar reise ut til Buffalo reservation og ta os land, jeg,“ sa nogen av kvinderne. „Nei, vi har investa for my penger her i countiet for at flytte ifra det nu,“ sa W. U. Nelson. „Vi faar nok være iro alle sammen,“ la han til med adskillig myndighet. Ute i kjøkkenet var det et par kvinder som sa: „Det vilde kanskje ikke være dumt at reise ut til Montana for at komme sig bort ifra denna bassingen til W. U. i menigheten.“

Næste søndag efter gudstjenesten oplæste pastor Setun et brev fra sekretæren i missionsraadet. I brevet var en opfordring til Glenfield menighet om at indbyde til et større missionsmøte senere paa høsten. Pastor Setun ønsket at menigheten skulde uttale sig i den sak. W. U. Nelson forlangte ordet med engang og foreslog at man efterkom missionsraadets anmodning og indbød til et større missionsmøte. Forslaget blev understøttet og antat uten debat. Pastor Setun oplyste da at en meget god ven og skolekamerat, en missionær fra Madagaskar, var hjemme paa ferie, og ønsket at menigheten vilde indbyde ham til at tale hedningemissionens sak. Ogsaa det blev enstemmig besluttet uten nogen debat. Men da forlangte Petter Hendrickson ordet og sa: „Jeg foreslaar at vi innbyder pastor Reieron til at tale indremissionens sak. Han er jo selv indremissionsprest nu.“ Det blev aldeles stille i forsamlingen. Pastor Setun nævnte at han hadde tænkt paa at indby superintendenten og W. U. mente man burde være litt forsiktig med at faa gamlepresten tilbake; ti somme prester var slik, at de drog menighets folk med sig naar de reiste, og han for sin del skulde ikke like at se nogen utvandring fra Glenfield menighet. Der blev intet mere sagt. Avstemning blev forlangt og forslaget blev antat med majoritet. Det var den første gang at W. U. ikke hadde majoriteten i menigheten med sig.

Imidlertid blev missionsmøtet avholdt som bestemt. Missionær Dvarland fra Madagaskar kom. Han stanset hos pastor Setun i prestegaarden. Gamlepresten — indremisjonsprest Reieron — kom ogsaa. Han fik stanse hos gamle N. B. Olsons. De møtte ham i byen og der fik han herberge under møtet. De to første dage av møtet, fredag og lørdag, var der ikke saa mange folk; men søndag, møtets sidste store dag, var der en masse folk samlet.

Paa formiddag var der hedningemissionspræken av missionæren. Han tok som tekst fortællingen om den rike mand og Lazarus. „Vi her hjemme i kristenheten er den rike mand,“ sa missionæren, „og Lazarus er de stakkars gassere som ligger for vor dør.“ „Vi klær os i purpur og kostelig linned og saa glemmer vi de hundreder og tusener i aandelig og legemlig nød forkomne hedninger.“ „Hundene som kom og slikket Lazarus' saar er de gassiske troldmænd,“ sa taleren. „De kommer og slikker de stakkars hedningers hjertesaar og forsøker at læge dem med troldkunster og hekseri; men det gir ikke nogen varig lægedom.“ „Det kan gi dem lindring en

liten stund, men det kan ikke læge de store gapende saar i hedningehjertet — den onde samvittighet. Det er kun evangeliet om den døde og opstandne frelser som kan gi den urolige samvittighet fred og glæde.“

Tilslut gav missionæren nogen smaatræk fra arbeidet ute paa Madagaskar. Han fortalte hvorledes de sorte gassere var ræd ham da han første gang kom iblandt dem, hvorledes de sprang og gjemte sig under palmerne, og hvorledes han maatte lokke dem til sig for at faa samle dem om Guds ord. Madagaskar er som en uendelig stor slette, hvor denne store skare av sorte hedninger løper frem, bort ifra Gud og hans ord. Eller for at bruke billedet i teksten: Madagaskar er som et umaatelig stort hospital, hvor syke og saarede gassere ligger og vrir sig i smerter og lidelser. Skal vi gaa ut og bringe dem hjælp eller skal vi som den rike mand klæ os i purpur og kostelig linned og saa la hedningene dø? Tilslut gjorde han en kraftig appel til de kristne, at de maatte sørge for sin egen sjæl. „Det kan hænde at mange fra hedningeverdenen skal, lik Lazarus, bli baaret av englene i Abrahams skjød,“ sa han, „men du som bor i et kristent land og smykker dig med kristennavnet skal lik den rike mand aapne dine øine i helvede, hvor sjælen skal tørste i evighet uten at faa nogen læskelse.“

42

Forsamlingen var synlig grepet av missionærens alvorlige vidnesbyrd. Samvittighetene var rystet og mange som før hadde været helt likegyldig fornåm en kraftig dragelse av Guds aand paa sit hjerte.

Offer optoges til hedningemissionen og der kom ind \$126.05. „Et pent offer,“ sa trustee'erne da de hadde tællert pengene. „Bare vi nu i eftermiddag faar litt til indremissionen ogsaa,“ sa en av dem.

Paa eftermiddag holdt pastor Reierison indremissionspræken. Allerede da han besteg prækestolen var der en forunderlig stilhet over forsamlingen. Det var underlig at se den kjendte skikkelse paa prækestolen i Glenfield igjen. Man kunde ogsaa merke det, at pastor Reierison selv var bevæget. Og da han foldet sine hænder og paa sin barnlige og enfoldige maate bad til Gud, kunde man allerede skimte graaten i manges øine. At høre den gamle kjendte stemme vakte minder fra svundne dage.

Hans tekst var: „Han ynkedes inderlig over folket; ti de var vansmægtende som faar uten hyrde.“ „Vi har hørt om nøden iblandt hedningene idag,“ sa han, „og det er visselig sandt at sjælene derute vansmægter og dør i hedenskapets synder og laster. Men jeg betragter det som et stort privilegium idag at faa forsøke at vise eder noget av nøden iblandt vore egne landsmænd ute paa indremissionsmarken.“

43

„Der er megen nød. Vort eget folk holder paa at vansmægte og dø den aandelige død, og der er ingen som kan vise dem veien til den gode hyrde,“ sa pastor Reierison. Han gav mange oplevelser fra arbeidet paa indremissionsmarken. Deriblandt fortalte han, at han engang paa sine reiser utover prærien kom til en torvhytte, hvor manden laa syk av nervefeber. Han hadde ligget syk i to uker og konen hadde været alene med at passe ham. Hun hadde faat sendt barna bort til en nabo for at de ikke skulde faa sygdommen. Selv hadde hun vaaket nat og dag over sin syke mand. „Da jeg kom ind i kjøkkenet,“ sa taleren, „saa jeg et syn jeg ikke snart skal glemme. Der laa en brødstomp med en kniv ved siden, en melkebolle med litt melk i og en gammel aapen bibel. Der hadde den stakkars kone gaat, bort til sengen og pleiet sin syke mand og ut i kjøkkenet, hvor hun skar av en skive brød, spiste og drak litt melk, og læste et stykke i bibelen. Saaledes hadde hun holdt det gaaende i to uker.“ Nu var hun aldeles utmattet. Manden var litt bedre da presten kom, saa konen hadde haab om bedring. Presten fik ogsaa tale med den syke og meddele ham nadveren. „Jeg glemmer aldrig de øine han satte paa mig, da jeg hadde meddelt ham nadveren og anbefalet ham i den almægtiges arme,“ sa pastor Reierison. „Den nat døde manden og to dage efterpaa la vi ham til hvile paa en liten gravplads paa hans eget homestead. Jeg husker jeg selv tok hans lille tre aar gamle datter og løftet hende op til likkisten, saa hun kunde faa se sin far for sidste gang, og jeg glemmer ikke de ord hun sa: 'Oh let me sleep in that nice bed with papa. It is so cold out here on the prairie.'“

44

„Der er megen baade aandelig og legemlig nød derute paa frontierne,“ fortsatte pastor Reierison. „Hvorledes er det med os som har det saa godt? Er vi lik Jesus i dette at vi ynkes inderlig over folket? Forstaar vi at vort eget folk holder paa at avkristnes? Maa Herren hjelpe os at faa varme hjerter for indremisjonsens hellige sak.“

Pastor Reierison talte længe og inderlig. Glenfield menighet hadde hørt sin gamle prest tale mange ganger før, men aldrig med slik inderlighet og varme som idag.

Efter prækenen var der korte vidnesbyrd av flere. Pastor George Lewis, som nu vikarierte i Ottawa menighet, mens pastor Carl Johnson var i Europa, holdt en kort tale.

Det som imidlertid for Glenfield menighet var mest interessant var et vidnesbyrd fra student Martin Warnes og et fra Miss Malinda Anderson. Martin hadde nu tilbragt to aar i den forberedende avdeling ved presteskolen og Malinda hadde været ved bibelskolen i Belgrade, Iowa, i to aar. Det var underlig for Glenfield menighet at høre vidnesbyrd fra to av sine egne barn. Underlig var det ogsaa for gamle pastor Reierison at høre sine egne konfirmanter vidne om det haab som var i dem. Da Malinda Anderson talte, grep det pastor Reierison slik, at han brast i graat.

Ved slutningen av eftermiddagssessionen optoges offer til indremisjonen og der kom ind \$143.52.

45

„Det var et pent missionsoffer,“ sa Mrs. N. B. Olson. „Ja,“ sa Gurine Hendrum, „men jeg undres paa hvem som har ofret to cent til missionen, jeg.“ „Ja, det var nu ikke jeg,“ føiet hun til.

Alle var enige om at denne missions søndag hadde været en stor dag i Glenfield menighet, og som

menighetens senere historie viser var den dag en milepæl i menighetens utvikling.

Der var bare to personer som ikke var tilfreds, og det var pastor Setun og W. U. Den sidstnevnte fordi han holdt paa at tape sin indflydelse i menigheten, og den førstnevnte fordi møtet hadde tatt en helt uventet vending. „Den som er ærgjerrig er aldrig lykkelig.“

46

Kapitel 5

Gjæring i menigheten

Den nye prest reiser

Mandag aften efter missionsmøtet sat der en ung kvinde paa en gravhøi utenfor Glenfield kirke. Det var Malinda Anderson. Hun hadde gaat dit ut i kveldingen for at tilbringe en stille stund ved sin fars grav. Det var mange aar nu siden han døde, og hver gang Malinda var hjemme maatte hun bort til kirken for at ha en stille stund, og for at kalde frem i erindringen minderne om far og de lykkelige barndomsaar. Hendes mor døde da Malinda var bare tre dage gammel og laa begravet nede i Illinois hvor familien hadde bodd før de flyttet til Nordvesten. Hun kunde saaledes ikke mindes sin mor; men sin far husket hun. Det var ogsaa meget saart for hende da hun straks før konfirmationen mistet ham, som hadde for hende været baade far og mor. Derfor var det ogsaa at hun satte saa megen pris paa den hjælp og veiledning hun fik av pastor Reierson under konfirmationsforberedelsen og senere op igjennem ungdomsaarene mens hun var menighetens organist.

Som hun sat der i aftenstilheten og saa paa den vakre solnedgang, blev hun grepet av en forunderlig følelse. Hun følte sig saa ensom og forlatt, der hun sat mellem de tause grave utenfor kirken. Hun tænkte paa sin far som laa under torven. Hun tænkte paa sin mor som hun ikke kunde huske. Hun tænkte ogsaa paa gamle pastor Reierson, som hun den dags morgen hadde sagt farvel til borte hos N. B. Olsons før han kjørte ut av settlementet og begav sig paa hjemmeveien. Den gamle erfarne sjælesørger hadde ogsaa da git hende nogen formanings og trøstens ord. „Vær bare tro imot Gud og imot dit kald, du Malinda, saa skal nok han føre dig saa du naar din længsels maal, at faa vidne for hedningene,“ hadde han sagt. Men nu var han reist og allerede næste morgen skulde ogsaa hun avsted til bibelskolen igjen. Hun følte sig usigelig ensom. Med ett gik tanken over paa møtet dagen før, og paa de alvorlige sandheter hun hadde hørt. Hun gik igjennem prækenene og kom til eftermiddagsmøtet og vidnemøtet. Hun visste ikke hvorfor, men hun kom uvilkaarlig til at tænke paa Martin Warnes og hans kraftige vidnesbyrd. Tænk hvilken kjæk ung mand han er blit. Hvilken kraft han vil bli for Guds sak om han naar frem til at bli prest.

47

Men med ett kvak hun. Hun hørte nogen gik i grinden til gravgaarden, og hun saa en mandsskikkelse komme frem mellem gravene i skumringen. Han kommer over til den del av gravgaarden hvor hun sitter. Hun synes hun kjender ham, dog nei! det kan ikke være mulig. Han ser hende og stanser, men fatter sig straks. „God kveld!“ sier han. „Nei, god kveld, Martin, er det du som er ute og færdes?“ „Ja, jeg kjøpte nogen blomster med mig fra storbyen,“ sa han. „De har nu staat hjemme i vand, saa de er litt falmet, men jeg vil allikevel lægge dem paa min mors grav,“ sa han. „Du vet hun ligger her borte i hjørnet av gravgaarden.“ „Det var merkelig du skulde komme just nu naar jeg sat og tænkte paa dig,“ sa Malinda. „Ja saa, tænkte du paa mig?“ sa Martin. „Ja, det gjorde jeg,“ sa Malinda. „Ja, det er jo godt at nogen tænker paa mig og,“ sa Martin. „Jeg har følt saa ensom idag siden jeg tok avsked med pastor Reierson igjen,“ sa Malinda. „Det er vel din fars grav du sitter paa,“ sa Martin. Han gik nogen skridt fremover og satte sig ved hendes side. „Ja, jeg maa alltid hitut for at ha en stille stund hver gang jeg er hjemme paa besøk,“ gjennælte den unge kvinde.

48

„Du nævnte pastor Reierson,“ sa Martin. „Jeg har ogsaa tænkt meget paa ham siden jeg tok avsked med ham borte hos Hendricksens idagmorges. Han kjørte indom før han reiste. Det saa ut som om menigheten var glad i at faa besøk av ham.“ „Ja, det var hyggelig at ha ham iblandt os igjen, og et saa kraftig møte vi fik,“ sa Malinda. „Ja, det var et godt møte,“ sa Martin. „Jeg tror virkelig Guds aand holder paa at faa overhaand i mange hjerter i menigheten, jeg,“ føiet han til. „Ja, det er sikkerlig en besøkelses tid som forestaar,“ sa Malinda.

Martin Warnes hadde forresten let for at snakke, og da han nu hadde faat samtalen igang, gik det ganske let. „Jeg har tænkt meget paa Glenfield menighet i det senere,“ sa han. „For det første har jeg tænkt paa menighetens ansvar likeoverfor de prester de har hat i sin midte, særskilt da den maate hvorpaa de har behandlet dem. Den første prest vi hadde bosittendes her i menigheten var pastor Monrad; før hadde vi besøk av presten fra Rutherford county. Han var her bare elleve maaneder, saa holdt han paa at sulte ihjel. For da at tjene litt for at forsørge sin store familie, tok han stilling som engelsk skolelærer her i distriktet en termin. Men da blev W. U. saa flyvende sint at han klaget til missionsraadet over at presten ikke anvendte hele sin tid i indremisjonsarbeidet; saa maatte Monrad slutte. Det har jo vist sig siden at han var en meget duelig mand. Han er blit storbyprest og har endog været medlem av kirkeraadet, men her fik han en daarlig behandling.

49

„Efter ham kom pastor Framness, en ung mand fra presteskolen. Ham avsatte de efterat han hadde strævet her i kun to aar. Han døde senere ute i Montana, og han hadde sagt til nogen, at han vilde stige ned i graven med hjertesaa som han hadde faat i Glenfield menighet. Framness skal staa for sin dommer og Glenfield menighet skal engang møte ham, og svare for hvorledes de

behandlet ham.

„Saa kom pastor Reierson. Han var her i ti aar; men du husker den behandling han fik de to sidste aar han var prest her. Det var W. U. Nelson og Bustad som var lederne i forfølgelsen baade imot Framness og Reierson. Vet du hvad, Malinda? Disse uomvendte menighetsledere er en forbandelse for menigheten.“

„Nu blir du ganske haard til at dømme, Martin,“ sa Malinda til ham mildt. „Du maa nu huske at noget av skylden kan jo ogsaa ligge hos prestene.“ „Det vet jeg nok, men det undskylder ikke menigheten,“ sa Martin. „Det er jo ogsaa litt haardt at si at Bustad og W. U. er uomvendt,“ sa Malinda. „Ja, jeg kjender jo ikke deres hjerter,“ sa Martin, „men vi ser dem aldrig paa bønnemøterne. Heller ikke kommer de til gudstjenestene undtagen mens presten er ny. De eneste ganger de møter frem er, naar vi har menighetsmøter — helst dersom presten skal avskediges, og naar der skal bestemmes om „surprise“ for den nye prest.“

50

„Ja, men jeg tror disse lederne i menigheten holder paa at miste magten, jeg,“ sa Malinda. „Faar vi en vækkelse, vil der bli en helt anden ledelse i menigheten, skal du se. Vi har en lærer ved bibelskolen som taler om vækkelse og menigheten. Han sier det er de to viktigste ting i Guds rike paa jorden. Der vil ikke bli nogen skik paa menigheten før der blir vækkelse. Men naar der blir vækkelse bør man ogsaa arbeide for at faa menigheten frem i sin rette skikkelse, saa uomvendte folk ikke faar styre som de vil i menigheten.“

„Det andet jeg har tænkt paa,“ sa Martin, „er forholdet mellem de unge og de gamle prester. Nu hørte jeg borte hos Hendrickson at pastor Setun var fornærmet fordi menigheten indbød pastor Reierson til dette missionsmøte. Mrs. N. B. Olson hadde ogsaa skrevet og indbudt Mrs. Reierson til at følge med Reierson hit til møtet, men da hadde Setun skrevet og sagt at naar hun ikke hadde officiel indbydelse fra menigheten, burde hun ikke komme. Han skal ogsaa ha sagt at Mrs. Reierson skulde smukt faa holde sine fingre ut av Glenfield saa længe han var prest her. Var det ikke stygt at tale slik om en gammel syk prestekone? Hvor godt det vilde ha gjort Mrs. Reierson at faa besøke kjendte og faa litt opmuntring.“

51

„Ja, deri har du ret, Martin,“ sa Malinda. „Jeg syntes ogsaa det var ondt ved samfundets aarsmøte at høre at de gamle var imot de unge og de unge imot de gamle. Vi bør be Gud om at han maa bøie hjerterne saa der blir mere kjærlighet og fordragelighet baade iblandt prester og lægfolk, ellers faar ikke Herren velsigne os.“

„Det er vel helst sprogspørsmålet som gjør at de gamle og de unge blir skilt ad i vor tid,“ sa Malinda. „Aa, det gjør nok sit,“ sa Martin; „men det er ikke uoverkommelig. De unge bør lære norsk, og de gamle kunde ogsaa anstrenge sig litt mere for at lære engelsk. Der var en ældre prest nede i Iowa som næsten ikke kunde tale engelsk, men da krigen brøt løs og bare engelsk maatte brukes i kirkerne, bad han menigheten om et aars ferie og reiste til Chicago og lærte engelsk. Nu præker han engelsk noksaa flytende. Det burde flere av de gamle prester gjøre, saa kunde de faa fortsætte længere i arbeidet.“

„Jeg skal si dig en ting, jeg, Malinda,“ fortsatte Martin. „Naar jeg tænker paa den behandling Reierson og andre prester har faat her i menigheten, saa har jeg ikke stor lyst til at bli prest. Borte paa seminariet holder de paa at diskutere grundene, hvorfor der ikke er flere unge mænd som vil ta teologi. Jeg skal si hvad jeg tror er en av grundene. Naar far og mor sitter hjemme og baktaler presten i barnenes paahør, saa kan ikke de unge gutter faa lyst til at bli prester.“ „Du blir nok en hel reformator, du, Martin,“ sa Malinda, og reiste sig. „En ting vet jeg, at om du ikke finder fred med at gaa ind i arbeidet herhjemme, saa maa du ikke gi op tanken paa at tjene Gud. Der er ialfald rum nok for dig i hedningeland.“

52

„Nei, men det var da svært saa længe vi blir sittende,“ sa Martin. Han for op. Det holdt paa at bli ganske mørkt. „Ja, jeg maa nok til at skynde mig hjem,“ sa Malinda; „ti jeg liker ikke at gaa alene i mørket.“ „Vent litt skal jeg følge dig hjem,“ sa Martin. Han skyndte sig bort, la blomsterne paa sin mors grav og fulgte hende ut igjennem grinden.

Den næste søndag var der usedvanlig mange folk ved gudstjenesten i Glenfield. Det store missionsmøte hadde sat merker. Folk var mere interessert. Der hadde ogsaa kommet ut det rygte efter møtet, at pastor Setun tænkte paa at slutte, saa mange kom av nysgjerrighet for at høre om det virkelig var sandhet i det. Det viste sig ogsaa at det ikke var blot tomme rygter. Efter gudstjenesten kom presten frem i kordøren og oplæste sin resignation. „Han hadde faat tilbud om at opta noget institutionsarbeide paa vestkysten,“ sa han, og fandt det rettest at ta imot tilbudet. „Desuten var vintrene strenge her i nordvesten, saa han trodde det vilde være bedre baade for ham og hans hustru at reise til et mildere klima. Og da vinteren stod for døren, vilde han gjerne reise saa snart som mulig, helst først i november, det vil si, om tre a fire uker.“

53

Efterat pastor Setun hadde gjort tillysningene, stod Martin Warnes op og bekjendtgjorde oppbyggelsesmøte og bønnemøte hos N. B. Olson den paafølgende onsdag aften. Petter Hendrickson stod op efterpaa og sa, at naar student Warnes nu blev hjemme i menigheten et par uker, burde man benytte anledningen og ha saa mange møter som mulig, og bad alle som hadde anledning at komme til møtet. Men da kunde ikke W. U. holde sig længer. Han stod op og med megen myndighet spurte om menigheten ikke hadde hørt at presten hadde resignert og vilde reise ganske snart. Var det ikke bedre at man begyndte at tænke paa at gi presten en hæderlig avsked end at tænke paa oppbyggelsesmøter? mente han. John Asber var av samme mening. Han mente man burde ha en tilstelning for at faa litt penger til presten, for eksempel et „basket party“ eller en „progressive supper.“ Det var klart for alle at det begyndte at gjære, og at menigheten var delt i to retninger. Nu hændte det, at mens student Warnes og nogen av menighetens diakoner holdt oppbyggelsesmøte hos N. B. Olson den onsdag aften, var W. U.

Nelson og Jeremias Bustad borte hos John Asber og ordnet med den omtalte „progressive supper“ til inntægt for pastor Setun, før han skulde reise. Presten hadde fortalt om disse „progressive suppers“ i storbyene, hvor han hadde arbeidet, og nu skulde de altsaa prøve det her ute paa landet. Asber-ungdommen vilde gjerne ha „basket party“. Men W. U. mindet dem om spektaklet som kom ut av det „basket party“ de vilde ha mens Reierson var prest i menigheten, og fraraadet det. Jakobsen-ungdommen vilde ha „toe party“. Et „toe party“ gaar saaledes for sig: Alle pikerne sitter bakenfor et forhæng og stikker tærne frem. Nogen som da er rap i munden staar og auktionerer og sælger pikernes føtter, saa faar da guttene spise „supper“ med den pike hvis føtter han kjøper. W. U. fraraadet ogsaa det slags „party“, „ti“, sa han, „der begynder at bli adskillig alvor i mange av de unge, og det er bedst at faa denne tilstelning saa anstændig som mulig, saa vi faar alle med.“ Saa blev der da besluttet at man skulde ha en „progressive supper.“

54

Da læseren maaske ikke kjender til det, skal her forklares, at under en „progressive supper“ serveres kun en ret paa hvert sted, og unge og gamle reiser da i flok og følge fra det ene sted til det andet og spiser.

Under den omtalte „progressive supper“ i Glenfield-settlementet blev man enig om at begynde hos Asbers. Der skulde serveres „tomato soup“, saa skulde man kjøre fire mil til Jakobsens for „mashed potatoes“ og saa to mil til en „bruskejænkifamilie“, som gjerne vilde være med, for „kjøtboller“, saa seks mil øst til W. U., for „pumpkin pie.“ Mrs. W. U. vilde nemlig lave „pumpkin pie,“ da der var saa uhorvelig meget „pumpkins“ det aar. Det var jo flere rundt hver „cornshock“. Tilsidst skulde man saa kjøre tre mil til Gurine Hendrum for kaffe og „cake“. Hun lavet jo den bedste kaffe i verden. Og saa skulde man tilbake til John Asber for at more sig utover kvelden.

55

W. U. skulde lede an denne procession med sin Saxon Six og han skulde ta Gurine Hendrum med, saa fik hun sin „supper“ først for siden at være hjemme og stelle med kaffen. Prisen var 10 cents for hver ret. Det gik godt med W. U. og Gurine Hendrum paa første, anden og tredje plads, men da Gurine hadde spist to stykker med nybakt „pumpkin pie“, som Mrs. W. U. hadde lavet, følte hun ikke vel. Hun paastod imidlertid at det var ikke „pieen“ som var skyld i det, men kjøtbollerne borte hos „bruskejænkierne“. Det var jo forresten ikke mening i at sætte „jænkier“ til at lave kjøtboller; ti de laver jo alle ting halvraadt, mente hun. Da W. U. kom kjørende med hende forbi Petter Hendricksons, var hun saa syk at han maatte ta hende ind der. Hun hadde voldsomme smerter og fik det med opkastning.

„Det var slemt hun skulde bli syk,“ sa W. U. til Hendrickson da han kom ut til automobilen for at tale med Nelson. „Ja, men supperen skulde jo være „progressive“ og derfor kom den vel op igjen,“ sa Petter Hendrickson skjelmisk.

Det gik forresten daarlig med tilstelningen den kveld. For det første var det saa uheldig at student Warnes holdt oppbyggelse i et farmerhus i den vestre del av menigheten og de fleste av ungdommen hadde reist dit, saa det blev kun Asber-ungdommen, Jakobsen-ungdommen, W. U. og nogen „bruskejænkier“ som var med.

For det andet blev nogen av dem som var med saa trøtte av at kjøre, at de reiste kun til de to første stoppesteder, og saa kjørte de direkte bort til Gurine for at faa kaffe og fandt at hun var syk og ingen kaffe hadde kokt. Da de saa endelig kom hjem sent om kvelden, var de saa hungrige, at de maatte lave sig et skikkelig maaltid mat.

56

Utbyttet av hele tilstelningen var \$13.25 som W. U. overrakte pastor Setun i al stilhet som avskeds gave og forklarte at han trodde det var en „mistake“ at forsøke „progressive supper“ ute paa landet. I byen kunde det nok gaa an.

Pastor Setun holdt da sin avskedspræken og reiste om to uker. Hurtig kom han og hurtig reiste han, sa folk. Han bare hvilte sig litt paa reisen fra østkysten til vestkysten.

Imidlertid holdt Guds ord paa at arbeide i hjerterne, og der begyndte at bli tegn til vaarliv i menigheten.

57

Kapitel 6

Vækkelsen i Glenfield

En underlig julehelg

Det var vinter med knitrende kulde og klarveir. Sneen laa i dype fonner ut over markene. Veiene var saa vidt opkjørte at folk kunde komme frem. Det var søndag, og der skulde være gudstjeneste i Glenfield menighet. I Glenfield settlementet var der mange ute og kjørte den søndag morgen. Folk hadde sat ind sine „Fords“ for vinteren og tat ut sine langslæder og „cutters“. Henad veiene kom de, det ene læs efter det andet og ind iblandt en „cutter“ med en eller to mennesker i. Ved ti-tiden paa formiddag var der sort utover bakken ved Glenfield kirke av hester, slæder og folk.

En teologisk student fra presteskolen skulde præke i Glenfield kirke den dag. Han var sidste aars teolog og var en god ven av Martin Warnes fra skolen. Det var ogsaa paa Martins anbefaling at menigheten hadde indbudt student Edvard Skarping til at besøke menigheten saa snart skolen var ute og om mulig stanse hele juleferien for at ha møter. W. U. Nelson var imot dette. Han mente man kunde benytte sig av pastor George Lewis fra Ottawa menighet til at holde julepræken; men menigheten hadde nu anden gang handlet paa egen haand stik imot W. U.'s vilje. Folk var grepet av Guds ord og naar ordet begynder at virke i hjertene, vil folk ha møter. Da er man ikke tilfreds bare med høimesseprækenen.

58

Det var for at høre den fremmede studenten at saa mange folk var samlet til kirken. Da kirkeklokken ringte og indgangssalmen blev sunget, var kirken fyldt til trængsel.

Studenten var en ung mand. Han hadde sort haar og en høi pande. Hans ansigtstræk gav indtryk av et dypt alvor, ja, næsten strengt, men i hans øine var der en mild kjærlighetsglød. Det var tredje søndag i advent og dagens tekst var Lukas 3, 1—6.

„Hovedtanken i teksten,“ sa han, „var **'vei for Jesus'**.“ Der hengik lang tid med at forberede Jesu komme til verden. En historisk utvikling maatte til indtil Johannes den døper blev utvalgt av Gud til det særskilte redskap der skulde utføre rydningsarbeidet og bane vei for Jesus. „Guds ord kom til denne mand,“ sa taleren, „og efter at ha gjennomgaat forberedelsen i ørkenen traadte han frem som den største vækkelsesprædikant verden nogen gang hadde hørt. Øksen ligger allerede ved roten av trærne, derfor skal hvert trær som ikke bærer god frugt avhugges og kastes i ilden. Omvend eder, ti himmerikes rike er nær. Som man banet vei for kongerne i østerland, saaledes banet Johannes vei for Jesus i den mørkeste tid i Israels historie,“ sa prædikanten.

Han talte ogsaa om midlerne. „Johannes brukte kun ordet og daaben; men disse midler er virkekræftige og syndere i store flokke strømmet ned til Jordans flod og blev døpt. Der blev vækkelse iblandt folket,“ sa taleren.

59

„Vor tid ligner i mange maater tilstanden i Israel,“ mente taleren. „Jesus har endnu ikke faat en banet vei ind i hjertene; derfor har han endnu sine redskaper i dette rydningsarbeide. Endnu er naadens midler, som han har nedlagt i sin menighet virkekræftige til frelse og salighet.“

Prædikanten fik en inderlig klang i stemmen. „Idag vil Jesus bane sig vei til dit hjerte. Vil du aapne dit hjerte for ham?“ sa han. „Han har holdt paa at forberede det længe. Han har sendt dig mange redskaper; men der er mange han ikke har faat vei ind til endnu. Menneskehjertet er som en uryddet vei. Der er hovmods hjerge og verdslighets haug som maa ryddes bort. Der er mange slags dale som maa fyldes, forsømte pligter, sløvhet i bønne, mismodets og forsagthetens sumper. Der er synderøtter som maa slites og rykkes op — store, stygge skjodesynder. — Krokede veie maa rettes, uærlighet og falskhet maa bort. Alt maa fjernes.

„Midlet er Guds ord — omvendelsens præken til syndernes forladelse. — Den slags forkyndelse trænges ogsaa i vor tid,“ sa taleren. „Folk flest vil gjerne ikke ha den slags præken. Man halshugget Johannes, og vaaget man det, vilde man nok lægge haand paa Herrens redskaper ogsaa i vor tid. Men sandheten skal seire. Den ropende røst i ørkenen er endnu ikke forstummet. La ordet faa bøie dig idag, sjæl, saa Jesus finder en banet vei til dit hjerte.“

Efter prækenen sang man den kjendte salme: „Naar Jesus kommer ind i huset“ og mens menigheten sang det sidste vers var der mange som med taarer i øinene bad:

60

„Kom ind til mig og alle mine,
og bli vort hjertes trøsteskat!
Kom ind med lys til alle hine,
som bo endnu i dødens nat!
Jeg sier i mit stille sind:
Du Guds velsignede, kom ind.“

Det var klart for alle at en ny tid var oprundet over menigheten. Folkene var bøiet under byrden av sin egen synd. Bodens taarer randt og mangt et hjerte bad i stilhet.

Da de teologiske studenter hadde en længere juleferie end de i den forberedende avdeling, var Martin Warnes endnu ikke kommet hjem.

N. B. Olson stod da op efter gudstjenesten og tillyste gudstjeneste i kirken igjen den samme aften. Der vilde da bli talt særlig for ungdommen. „Vi har hat det godt i kirken idag,“ sa gamle Olson. „Guds aand har været os nær. Vi lever i bevægede tider. La os nu møte frem ogsaa ikveld. Jeg tror sikkert vi faar en underlig jul iaar,“ sa gamlingen. Han oplyste ogsaa at næste søndag vilde student Warnes ogsaa bli hjemme, saa disse to studenter skulde nu hjælpes ad med oppbyggelsesarbeidet. Saa opløstes forsamlingen. Det var den første gang at W. U. ikke hadde blandet sig op i bekjendtgjørelserne. Den dag sat han langt nede i kirken og gik ut ganske ubemerket.

61

At ha gudstjeneste søndag aften var ikke almindelig i Glenfield, hvorfor mange var bange for at der ikke vilde bli mange folk. Men den frygt var ugrundet. Længe før student Edvard Skarping kom til kirken var den aldeles fuldpakket og over det halve av forsamlingen var ungdom. Miss Malinda Anderson var nu ogsaa kommet hjem fra bibelskolen i Belgrade, Iowa, og mens forsamlingen sat og ventet gik hun bort til orgelet og spilte og sang en sang. Hun hadde en skarp stemme og den skar igjennem forsamlingen naar hun sang: „Vend om, vend om til Herren, o! kom tilbake, du som gaar for Jesu regning et sorgens barn endnu. Om du blot kunde ane, at Gud dig har saa kjær, saa kom du under taarer, saa kom du som du er.“ Noget saa underlig hadde ungdommen i Glenfield aldrig hørt. Sangen hadde de vel hørt, men der var en særskilt kraft som la ordene ind over hjerterne.

Efter en salme av Landstads salmebok ledet N. B. Olson i bøn, hvorefter man atter sang et par salmevers og saa besteg student Skarping prækestolen. Hans tekst om aftenen var „Den forlorne søn.“ I begyndelsen av prækenen talte han om lignelsen i sin almindelighet og sa at alle beretningene i det femtende kapitel av Lukas evangelium viser os Guds naade imot den fortapte synder, derfor kaldes hele kapitlet det store naadens kapitel. Beretningen om den forlorne søn viser os **Guds store naade imot et ulydig barn**. Han talte først om Guds naade imot barnet hjemme i faderhuset. Hvor stort at Herren tok os til barn i daaben, og hvor godt vi hadde det mens vi stod i vor daabspakt — var hjemme hos den himmelske far. Han skildret et godt og

62

hyggelig jordisk hjem og bad de unge sætte pris paa det og ikke være for hastig i at forlate sit barndomshjem, men selv om de forlot sit hjem saa burde de dog ikke forlate sin barndoms Gud. I prækenen læste han disse vakre vers:

Gjem paa din vandring hernede
varlig en blomst ved din barm.
Gjem den som bringer dig freden
holder din kjærlighet varm.

Blomsten fra barndommens egne
er barnetroen paa Gud.
Fast den ved Herren vil hænge
folder mot himlen sig ut.

Gjem da i barnlige hjerte
troen paa Herren din Gud.
Vist den vil dæmpe din smerte
fri dig av farene ut.

Han fortsatte: Faldet begynder da, naar den unges øie speider ut efter syndens lyst, som ender med at man tar det skjæbnesvangre skridt og gaar bort. Av egen erfaring sa han det var hans livs bitre smerte, at han engang i sin ungdom gik bort fra Gud.

For det andet talte han om Guds naade imot barnet borte i det fremmede land. „Gud elsker dig selv om du er en forlorten søn,“ sa han. „Som en mor ikke ser paa sit barns ydre utseende — det er dog hendes barn — saaledes ser ikke Gud paa os om vi er store og stygge syndere, han elsker os allikevel med en evig kjærlighet.“

63

Studenten skildret noget av synden og elendigheten i verden og nævnte drukkenskapslasten som en av de største aarsaker til saa mange unges fald. Han skildret med levende farver, hvorledes mennesket med en udødelig sjæl kan falde saa dypt, at de kommer ned paa dyrets standpunkt og forsøker at mette sin sjæl med verdens svinemask. Det er kun Guds naade at du som er en synder ikke er død i din synd, men at der endnu er anledning til at „staa op“ og „vende om.“

Tilslut talte han om Guds naade imot barnet, naar det vender træt hjem fra det fremmede land. Den unge mands øie blev vaadt og hans stemme fik en inderlig klang naar han talte om Guds forbarmende kjærlighet til den som kommer til sig selv og gaar hjem. Hvor han skildret Faderens aapne favn, og faderhuset, hvor alt var færdig og glæden over den som vender hjem. „Faderøiet har fulgt dig, du, som er borte fra Gud. Hans hjerte brænder av længsel efter at faa trykke kysset paa din mund og gi dig syndenes forlatelse for Jesu Kristi skyld. Aa, kom, sjæl, kom i Jesu navn.“

Den kveld hadde evighetsbetydning for mange sjæle i Glenfield menighet. Da forsamlingen var opløst, kunde man se folk i smaa flokker ned igjennem kirken samtale. Malinda Anderson var nede ved døren og talte med folk om deres sjæls frelse, og student Skarping var omringet av en flok længere oppe i kirken som han samtalte med.

64

Saaledes begyndte møterne og saaledes fortsatte de gjennom resten av adventstiden og gjennom hele julen. Martin Warnes kom hjem og hjalp student Edvard Skarping, og Malinda Anderson var med og sang. „Der gik som en dirren gjennom menigheten. Herrens røst hørtes og hans gjerning føltes snart sagt overalt.“ Der var vaar i hjertene trods vinter og kulde ute i naturen. „Turtelduens røst blev hørt i landet. Gamle og unge vaktet op av syndens søvn og fandt fred med Gud.“

Der var møter i kirken, møter i skolehus og møter i farmerhus. Ungdommen kom i store slædelæs til møterne. Istedenfor at de før samlet sig til dans, samlet de sig nu til bønnemøter. Og naar de kjørte henad veiene i de klare vinteraftener sang de aandelige sange, saa skogen gav gjenlyd.

Efterhvert som vækkelsen grep om sig kom ogsaa motstanden frem. John Asber og hans familie var avgjort imot vækkelsen. En kveld var Martin og Malinda, student Skarping og en hel flok ungdommer paa vei til bønnemøte og møtte Asber-ungdommen paa veien inde i skogen. Da Asber-ungdommen forstod det var bønnemøteflokken de møtte, satte de i at syngte: „There's a brand new pig in the parlor, There's a brand new pig in the parlor, and he is Irish too.“ Men da stemte ogsaa Martin og Malinda og deres selskap i at syngte: „Gud ske lov min sjæl er frelst og jeg synger allerhelst om forløsningen i Jesus underbar. Ingen sorg og ingen nød, hverken trængsel eller død, skal fratage mig hvad jeg i Jesus har.“ Da slog Asber-ungdommen paa hestene og kjørte forbi under vilde hyl og skrik som „Hello holyones“ og „Hello Happy Hooligans“. Asber-ungdommen kjørte da op til en bruskejænki inde i skogen, hvor der var „basketparti“ og dans den kveld.

65

De som gik til bønnemøterne fik høre mange haansord; men det bare styrket dem og hjalp dem til at ta standpunkt helt paa Herrens side. Ved nyaarstid hadde menigheten bestemt et tre dages møte, som skulde ledes av samfundets evangelist — en ældre erfaren prest som reiste omkring og hadde møter. Han het pastor Martinus Pederson. Han kom til Glenfield og hadde møter de to sidste dager av december og den 1ste januar. Studentene Warnes og Edvard Skarping tok nu fat og hjalp evangelisten under møterne og Malinda Anderson var med og sang. Det var rent en lyst at se disse tre unge arbeidere side om side med den gamle erfarne Herrens tjener.

Et mindeværdig møte blev det nyaarsaften. Da var møtet bestemt i Petter Hendricksons store og rummelige hjem. Der var en masse folk møtt frem, saa huset var aldeles overfyldt. Pastor Martinus Pederson talte først. Han talte om det ufrugtbare fikentræ og hvorledes Herren kommer for at lete efter frugt. Alvoret la sig over forsamlingen allerede ved møtets begyndelse. Det blev en oppgjørskveld for mange. Herren kunde snart komme og hugge træet om og hvor vilde

de da havne. Studentene Warnes og Skarping talte etterpaa. Student Skarping talte om Guds langmodighet imot folkene ogsaa i det aar som svandt, og Martin Warnes talte om oppgjøret. „Kom, hjerte, ta dit regnebræt, skriv op dit livets dage. Se til om du kan sanse ret og tænke litt tilbake. Hvad har du gjort de mange aar du har i verden levet? Tænk, sikre sjæl, at al ting staar i Herrens bok opskrevet.“ Malinda sang en sang hvis titel var „En yngling drog i krigen“ og siden veksledes med vidnesbyrd, bøn og sang til midnat, da man hadde besluttet at vaake ind det nye aar.

66

Hen imot møtets slutning stod Petter Hendrickson op og vilde si litt. Han hadde gaat og baaret paa noget hele julen, sa han, og nu kunde han ikke bære det længere. „Jeg har faat det saa alvorlig i det senere. Jeg er blit en synder,“ stammet han frem. „Før har jeg staat i menigheten bare som et skikkelig verdens menneske. Men jeg har været uomvendt. Nu vil jeg forsøke at leve anderledes. O, Gud, vær mig synder naadig,“ stønnet han, idet han stod og tørret taarerne av ansigtet. „Og saa vil jeg be dere, kona og barna mine, at di maa følge mig til himlen, saa vi faar være sammen der, vi som har været sammen her paa jorden. Og dere, naboer og menighetsfolk, maa ogsaa omvende dere til Gud, saa vi faar samles i himlen,“ sa han, og den store, sterke manden skjalv som et løv da han satte sig. Der var lydhørt graat i forsamlingen, ellers saa stille at den mindste lyd kunde høres. Mens man saaledes sat stod Petter Hendricksons ældste søn, George, op og gik bort til sin far og sa med graatkvalt stemme. „Vil du tilgi mig far, fordi jeg har været dig en ulydig søn?“ Han grep sin far i haanden og la sit hode op paa hans skulder.

„Aa nei,“ sa faren, „det er nok jeg som maa be dig om tilgivelse fordi jeg har været en saa daarlig far,“ og de graat begge to. Dette smittet; det blev graat i forsamlingen. Der blev syndserkjendelse og oppgjør imellem mange. Ved tolvtiden avsluttet man med en bønnestund, og da man skildtes og ønsket hinanden et „godt nyaar,“ var det baade under smil og taarer.

67

Nyaarsdag præket evangelist Pederson for overfyldt kirke og offer blev optat til evangelisten.

Nyaarsdags aften var der møte hos N. B. Olson. Men da var der en fremmed mand i forsamlingen. Han hette Jack Youngberg. Han hadde engang været metodistprest, sa han, men var nu evangelist. Da de andre hadde tat del i møtet, stod ogsaa han op. Han læste følgende Guds ord: „Den som Sønnen faar frigjort er virkelig fri.“ „Jeg er saa glad jeg er fri,“ sa han, „fri fra synden, fri fra døden, fri fra djævelen, og fri fra loven. Tak og lov fordi jeg er en frigjort sjæl. Pris ske Gud.“ Det la som en dæmper over hele møtet. En fremmed aand var kommet ind.

Efter møtet kom han frem og talte med Martin Warnes. „Hvor mange har De omvendt?“ sa Youngberg. „Aa, vi holder ingen folketælling,“ sa Martin. „Ja, men De har dem vel til at række op haanden,“ sa Jack. „Nei, vi har ikke gjort det,“ sa Martin. „Det var da rart,“ sa Jack. „Der borte i Rutherford hvor jeg var, hadde vi alle til at række op haanden som vilde bli frelst. Saaledes omvendte vi 50 hver kveld; mindst femti. Enkelte ganger gik vi ogsaa ned i forsamlingen og drog dem frem,“ føier han til. „Hadde de nogen syndserkjendelse og følte de sin skyld indfor Gud, saa de hadde naade behov, disse som holdt op haanden da,“ sa Martin. „Nei, det er jo for gammeldags at tale slik. Bare en begynder at række op haanden saa man faar excitement, kan man snart faa mange med,“ sa Jack. „Den slags vækkelse forstaar ikke jeg mig paa,“ sa pastor Martinus Pederson, som stod og hørte paa.

68

Jack Youngberg hang rundt Glenfield settlementet en ukes tid, men fik intet indpas. De eneste som tok imot ham var Asber familien. Dina Asber, datteren, syntes han var en snil mand at ha i huset. Han reiste snart tilbake til Rutherford igjen.

Vækkelsen i Glenfield blev saaledes ledet i sunde spor og slog dype røtter i menigheten.

Straks efter nyaar hadde Glenfield menighet aarsmøte og besluttet blandt andet at utstede kald til kandidat teolog Edvard Skarping. Men denne gang kaldte de prest under bøn om Herrens veiledning. Av erfaring hadde de lært, at det lønner sig ilde at drive kirkepolitikk i forbindelse med prestevalg.

Kandidat Skarping mottok kaldet og tiltraadte efter sin ordination under samfundets aarsmøte og menigheten gik nu en lys fremtid i møte. Mange av de gamle blev med i vækkelsen og de unge kom som „dug ut av morgenrødens skjød.“

69

Kapitel 7

Gammelpresten lægges til hvile

En 25-aars fest

Fem aar er nu henrundet siden sidst vi besøkte Glenfield menighet i vækkelsestiden. Arbeidet har gaat jevnt og rolig fremover. Vækkelsen satte nye impulser og nyt liv ind i alle menighetens gjøremaal. „Clubs“ og sociale tilstelninger blev mere og mere sat i bakgrunden og den aandelige side av menighetsarbeidet kom mere og mere frem. Folk blev mere villig til at gi til menighetens gjøremaal, saa man slap at holde paa med verdslige, ja nær sagt syndige, tilstelninger for at faa penger til menighetskassen. Pastor Edvard Skarping virket til megen velsignelse i menigheten. Istedenfor den aarlige basar med auktion, „fishing pond“, og lodtrækning og lotteri fik pastor Skarping ordnet det slik at menigheten hver høst samledes til en menighetsdag. Hele menigheten var da samlet og alle, unge og gamle, gav en dags fortjeneste til menighetskassen. Paa den maate fik man ind op til \$500 paa en kveld. Tiden benyttedes til oppbyggelige taler og sang, og ofte en kop kaffe tilslut. Bidragene til missionen blev ogsaa forøket, og menighetens finanser i det hele

tat var i god orden. Kirkesøkningen var god, og husene var ofte overfylt ved bønnemøterne.

Det var nu femogtyve år siden menigheten blev stiftet og ved aarsmøtet det år blev det besluttet at man i juni måned skulde feire femogtyve års jubilæum. Petter Hendrickson blev valgt til formand paa arrangementskomiteen. Efter sin vækkelse og omvendelse for fem år siden hadde han utviklet sig til at bli en meget dygtig arbeider i menigheten som nød alles agtelse og kjærlighet. Det blev ogsaa besluttet at samfundets formand skulde indbydes og alle prester der hadde betjent menigheten i kortere eller længere tid. Det blev ogsaa besluttet at man i forbindelse med femogtyve års festen skulde ha et tre dages samtalemøte og at samfundets evangelist, pastor Martinus Pederson, skulde indbydes.

70

Av menighetens forrige prester kunde man dog vente kun to, nemlig pastor Monrad som lovt at han skulde komme, dersom han paa nogen maate kunde slite sig løs fra strævet i storbyen, og pastor Reierson hadde lovt at komme. Paa anmodning av pastor Skarping hadde ogsaa pastor Reierson lovt at ta konen og barna med, saa barna kunde faa se prestegaarden hvor de fleste av dem var født. Pastor Setun skrev at han ikke kunde komme den lange vei fra Vestkvsten til møtet. Og pastor Hatlem, som hadde betjent menigheten fra Rutherford county før man fik prest boendes i Glenfield, var død for mange år siden.

Tiden for møtet blev sat til den femte, sjette og syvende juni. Det traf sig slik at den det år faldt paa søndag, og den skulde saaledes være møtets store dag. Samfundets formand kunde ikke komme før lørdag aften. Han hadde lovt at præke til høimesse søndag; men maatte reise igjen allerede søndag eftermiddag. Pastor Monrad, pastor Reierson og samfundets evangelist hadde lovt at komme og delta i hele møtet. Alt tydet paa at man skulde faa et godt møte.

71

De eneste av menighetens gamle medlemmer som ikke var med og arrangerte for femogtyve års festen var John Asber og hans familie. De hadde nemlig gaat ut av menigheten tre år siden. Dina Asber hadde været borte i Rutherford county paa arbeide, og der hadde hun blit gift med Jack Youngberg. Da nu Mr. og Mrs. Youngberg kom tilbake til Glenfield kunde de ikke tilhøre menigheten; ti der var for megen verdslighet og for mange uomvendte som fik staa i menigheten. Det tok ikke længe før hele Asber-familien var enig i den sak. Før var ikke menigheten verdslig nok naar de ikke fik ha „basket parties“ i menigheten, nu var den for verdslig. Desuten blev det for kostbart for dem at tilhøre menigheten slik som folk nu gav. Der var to voksne gutter og tre voksne piker som tjente godt, og endda syntes John Asber at \$10 aaret fra hele familien til menighetens løpende utgifter var altfor meget. Enden paa det blev at Asber-familien gik ut av menigheten, og de, sammen med Youngbergs, dannet en egen menighet. De hadde sine møter i skolehuset eller i hjemmene. Jack Youngberg prækte for dem, saa slap de at betale presteløn. Ellers blev de mest velsignet naar de fik præke litt allesammen paa møterne. John Asber selv var kommet til den overbevisning at det var ubibelsk at ha fast prest og betale ham stor løn.

Torsdag den 4de juni var flere av menighetsfolkene fra Glenfield til byen for at hente tilreisende til femogtyve års festen. Mange hadde venner og kjendte som skulde komme til møtet.

72

Pastor Monrad skulde stanse hos N. B. Olson, som ogsaa skulde møte Malinda Anderson der kom hjem fra Iowa, hvor hun hadde holdt tre maaneders religionsskole den vaar. Evangelist Martinus Pederson skulde følge til Petter Hendrickson og dit fulgte ogsaa Martin Warnes, som kom hjem fra presteskolen og som nu var teologisk kandidat. Han hadde just bestaaat eksamen og hadde faat karakteren særdeles duelig (2.23). Pastor Edvard Skarping var ogsaa ved stationen. Han kjørte i en splonkande ny „Chevrolet Sedan“ som menigheten hadde git ham den vaar til minde om fem års trofast arbeide i menigheten. Han skulde møte pastor Johan Sebastian Reierson med familie, som nu skulde komme den lange vei fra Montana for at overvære jubilæet.

Det blev længe at vente paa toget; men endelig rullet det ind paa stationen, og alle strømmet til for at faa fat paa hver sine.

Mest interessant var det at se pastor Reierson og familie, som de steg av toget. Pastor Reierson hadde klippet sit skjæg i „Van Dyke style“, saa han saa rent ungdommelig ut trods sine nogen og seksti. Mrs. Reierson saa noget gammel og utslitt ut, men var dog kjæk og livlig naar hun fik hilse paa kjendte. Barna var vokset saa store at de var uigjenkjendelig. Smaaguttene var sterke dygtige karer med nette klær og nye sko, og smaapikerne hadde lange fletter med røde og blaa silkebaand.

73

Da de saa var kommet sig op i pastor Skarpings „Chevrolet“ og fik kjøre ut over landeveien henimot Glenfield kirke var der smil paa ansiktene. „Husker du sidst vi kjørte ut av Glenfield-settlementet, mama,“ sa Reierson. „Da vi kjørte med „broncho“-ponierne og den gamle buggyen?“ „Aa! ja, jeg husker det nok, men jeg vil ikke tænke paa det nu,“ svarte Mrs. Reierson.

Oppe paa den høieste bakken kunde de se Glenfield prestegaard, men da maatte barna reise sig i automobilen. „Var det der jeg blev født, mama,“ sa smaajenterne. „Var det der vi bodde, papa,“ sa smaaguttene. „Ja! der var det,“ sa de gamle.

Ankommet til prestegaarden møtte Mrs. Skarping dem ute paa verandaen. Hun var en ung pen kvinde, tækkelig klædt og med et smil som det gjorde gamle Mrs. Reierson godt at se. „Jeg er glad ved at se dig,“ sa Mrs. Skarping, da hun fik trykke Mrs. Reiersons haand. „Jeg har hørt saa meget om dig.“

Inde i prestehuset blev de først traktert med et glas limonade, og en time senere sat alle de besøkende rundt et veldækket bord og nød et deilig aftensmaaltid. Reierson hadde saa meget at spørre om, og Skarping var meddelsom og fortalte om mangt og meget i menigheten. Nogen var døde, andre hadde flyttet ut, og en hel del nye familier fra Iowa hadde kjøpt land og flyttet ind. Iblandt dem som var døde, var gamle Gurine Hendrum. „Hvorledes fik hun det paa det sidste da,“ spurte Reierson. „Aa, hun snakket mest om at hun maatte faa sig en god kop kaffe,“ svarte

74

Skarping. „Hun syntes nok ogsaa at ha nogen erkjendelse og alvorstanker, men hun hadde det altid saa travelt med disse verdslige ting,“ la han til.

Efter aftenmaten sat begge prestene ute paa verandaen i en fortrolig samtale. Mrs. Reierson og Mrs. Skarping holdt sig inde en stund, men snart kom ogsaa de ut med hver sin stol og satte sig ute paa verandaen. Barna sprang omkring og lekte, og ind iblandt maatte de rope til forældrene og spørre om forskjellig. „Var dette træ her da vi bodde her, papa,“ ropte Marie. „Ja, det træet plantet jeg som en bitte liten busk dagen efter du blev født,“ sa faren. Hun maatte bort og staa ved siden av træet, men hun fandt at det hadde vokset meget hurtigere end hun.

Saaledes gik tiden indtil solen dalte i en rødblaa sky i vest, og nattens stilhet la sig over aker og eng. Pastor Skarping bad da Reierson holde andagt, og saa gik alle tilsengs. „Det er underlig at gaa tilsengs engang til i Glenfield prestegaard,“ sa Reierson.

Den næste dag begyndte samtalemøtet. Samtaleemnet var den trange port, Matt. 7, 12—14. Pastor Reierson holdt indledningstalen over det opstillede emne. Det var et kraftig vidnesbyrd. Det blev ogsaa hans sidste tale i Glenfield. Han tok jo ogsaa del i samtalen siden i møtet, men det var kun korte vidnesbyrd. Pastor Reierson hadde skrevet sin indledningstale og ifølge beslutning senere i møtet, lot han den offentliggjøre i „Kirkebladet“, saaledes er den bevaret indtil denne dag. Da det var pastor Reiersons sidste tale i Glenfield, gjengir vi den i sin helhet:

75

„Jesus har i den forutgaaende del av bergprækenen ført sine tilhørere frem til den trange port, idet han har fremholdt loven med sit hellige krav til mennesket. I dette avsnit retter han en indtrængende formaning til folket om at gaa ind igjennem porten og bli frelst.

1. At gaa ind gjennem den trange port er den eneste maate at komme ind i Guds rike.

Der er mange som gaar forbi porten og gaar paa den brede vei til fortapelsen, enten fordi de ikke agter paa porten eller fordi de ikke vil gaa ind gjennem den. Atter andre forsøker at finde en anden vei. De forsøker at stige andensteds over, men om dem sier Guds ord at de er tyve og røvere.

At der kun er en port og en vei ind i Guds rike har alltid været en forargelse for det hovmodige menneskehjerte. Vantroen sier: „Enhver blir salig paa sin tro.“ Naar man kun tror noget, gjør noget og gaar gjennem noget, og følger noget saa er det ikke saa nøie hvad det er, mener verden. Men Jesus sier klart der er kun en port og en vei til livet. Menneskene forsøker med sin fornuft at optænke andre veie. Nogen vil gaa moralens og dydens vei. De sier, kan man blot leve et utvortes pent og ærbart liv og avstaa fra aabenbare synder og laster, skal man nok komme ind i Guds rike. Andre vil gaa egenretfærdighetens vei og lik farisæerne iklær sig en utvortes gudsdyrkelse og tror at de ved sin kirkegang, altergang, bøn, sang, læsning o. s. v. skal erhverve sig saligheten, men heller ikke dette er at gaa ind gjennem den trange port.

76

2. Hvad er det saa at gaa ind gjennem den trange port? Det er at ydmyge sig for Gud og erkjende sine synder med hjertelig anger og bedrøvelse, at bekjende dem oprigtig for Gud og alvorlig søke Guds naade i Kristus, med andre ord det er at omvende sig. Og det er just dette det naturlige menneske ikke vil. Man gjør gjerne hvad som helst bare man kan slippe at bøie sig og gaa gjennem omvendelsens trange port. Man kan foreta sig religiøse øvelser og være flittig i kirkelig arbeide. Man kan endog gaa paa bønnemøterne og be lange bønner og endda være utenfor den trange port. Mange, mange av vort dyrt elskede folk har bedrat sig selv og indbildt sig at de var kommet ind, mens de i virkeligheten endnu er paa den brede vei til helvede. Det gaar godt an at være religiøs og endda være paa fortabelsens vei.

Den trange port er skjult for de vise og forstandige, og dog behøver ikke daaren at fare vild. Det er faa som finder den. Det er kun den som har aandens oplatte øie og som vil gaa troens vei som finder den.

3. At komme ind i Guds rike gjennem den trange port og smale vei er vanskelig.

Først fordi man faar intet med av sit eget, og andet fordi der er litet selskap. „Der er faa.“

Et religiøst blad fremstillet denne sandhet med et billede av en ung dame som skulde stige ombord i et passagertog og som hadde en hel del baggage med sig. Idet hun skulde stige ombord sa konduktøren: „Ingen baggage paa dette tog.“ Disse ord lyder ogsaa ved den trange port. Ingen baggage gjennem denne port. Ingen egenretfærdighet, intet hykleri, ingen gjerninger, hvorved man vil fortjene saligheten, alt maa lægges igjen utenfor.

77

Aa hvor mange er blit igjen utenfor. De holdt fast paa sin baggage og evighetstoget rullet avsted ifra dem. De vilde ikke gi op sit eget; derfor ventet de indtil porten blev lukket.

Man hører ofte enkelte si: „Jeg skulde nok gjerne omvende mig bare jeg fik de andre med, men der er saa faa som gaar den vei. Paa den brede vei er der mange. Der er et lystig selskap. Der er letsindig sang og musik, drik og svir og lystige lag. Der spaserer drikkebrødrene side om side. Der gaar letsindighet og forfængelighet arm i arm, ukyskhed og ubluhet kysser hinanden. Horkarlen danser med den ulydige pike som nys har forlatt et kristelig hjem, mens skjøgen gaar smigrende ved siden av den forlorne søn som nys har forlatt faderhuset. Hyklere og gjerrigknarken og en egenretfærdig kirkemand findes i samme selskap og foran gaar djævelen og hans engler og leder an paa veien som fører til helvedes evige ild. Er du med der, ven, som gjerne vil ha mange i dit selskap, saa stans dog og betrakt dine medvandrere og dit sidste endeligt, og du vil maaske vende om og søke efter den trange port og smale vei. Det er dog bedre at gaa der om der er faa i selskap.

Men dersom der er faa som finder den trange port, og der er saa mange hindringer, kunde

78

man spørre: er det i det hele tatt mulig at komme ind. Ja, det er mulig. Ikke i egen kraft, men ved Guds kraft. Den stund du utrækker din haand er Gud færdig til at ta dig ved haanden, ja lede og hjælpe dig frem paa veien. Men her gjælder det at søke med alvor og trænge sig frem.

Ingen finder frem til evige ro,
som sig ei vældig fremtrænger.
Sjælen maa utstaa en kamp for den tro,
hvorav vor salighet hænger.
Porten kaldes trang, og veien heter smal,
Herrens naade har dog oplukket himlens sal;
men her gjælder trænge, ja trænge sig frem
ellers er himlen forloren.

4. De som er kommet ind i Guds rike paa jorden, skal bevise det i kjærlighetens sind. „Alt hvad I vil at menneskene skal gjøre mot eder, det skal ogsaa I gjøre mot dem.“ Dette er en smal vei at gaa paa. Hvor langt anderledes vilde ikke verden se ut om alle folk indrettet sig efter denne gyldne regel. At man ikke løftet sin haand til at gjøre noget imot sine medmennesker som man ikke vilde at de skulde gjøre imot sig. At man ikke sa noget andet om sine medmennesker end det man ønsket at de skulde si om sig. Det vilde bli ganske anderledes at leve i verden.

5. Veien gjennom den trange port fører til evig liv.

Mens de som gaar paa den brede vei ikke har noget haab for fremtiden, men kun den evige fortapelse i vente, kan den lille flok som gaar paa den smale vei løfte hodet op og med frimodighet se sit livs endelig ivente; ti veien fører til livet. Det evige liv hos Gud. Da glemmes trængslerne og smerterne paa veien, ti de første ting er vegne bort.

79

Herlighetens krone er værd al din flid,
værd al din bøn og din længsel.
Ingen angrer sig som er vel kommen did,
kronen fortjener din trængsel.“

Efter indledningstalen var ordet frit, og mange tok del. To ting kunde man merke ved dette møte, først at der var mange folk allerede ved møtets begyndelse og andet at mange av lægfolket tok del. Kandidat Warnes var ogsaa tilstede og talte paa sin inderlige og varme maate. Malinda Anderson sang flere ganger under møtet. Saa kom søndagsmøtets sidste og store dag. Det var en lys blank junidag med solskin og ganske varmt. Allerede tidlig paa morgenen begyndte folk at samles til gudstjenesten. Samfundets formand var ankommet aftenen i forveien og stanset hos pastor Skarping sammen med Reiersons.

Klokken halv elleve begyndte gudstjenesten. Pastor Skarping forrettet for alteret og sangkoret sang den vakre sang. „Hvor herlig, hvor herlig er hist din bolig“ før prækenen. Baade Martin og Malinda var med og sang i koret. Det var saa underlig at faa synge i den gamle kirke igjen, syntes de.

80

Formanden besteg da prækestolen. Han var en forholdsvis ung mand med rank holdning og rundt ansigt; men med et glimt i øiet som blev til lyn naar han begyndte at tale. Hans tekst var Salmen 90, 1, „Herre, en bolig har du været os fra slegt til slegt.“ Han sa det var Mose bøn da han stod ved enden av sit livsløp. Han saa tilbake paa de aar som hadde faret forbi. De mange førelser med Israels folk, baade gjennom ondt og godt Herren hadde dog været en bolig for dem.

„Glenfield menighet kan se tilbake idag paa mange aar av Herrens førelser,“ fortsatte formanden „Femogtyve aar er en lang arbeidsdag. Mangt et tungt tak er blit tat i disse aar. Den ene Herrens tjener efter den anden var kommet og hadde arbeidet i menigheten, og arbeidet var lykkedes baade i det materielle saavel som i det aandelige. Alt fordi at Gud har været eders bolig.“

„Herren vil ogsaa være en bolig for den enkelte,“ sa taleren. „Det hjelper ikke om du tilhører en utvortes menighet, dersom du ikke er kommet ind i forening med Gud, ind i arken, saa du blir berget fra vandene, ind i den sande Guds menighet, ind i Jesu Kristi samfund.“

Tilslut rettet formanden en kraftig appel til forsamlingen om at haste med at komme ind i Guds bolig før det blir forsent.

Paa eftermiddagen talte pastor Monrad paa engelsk. Han var en flytende taler i det engelske sprog, og de unge i menigheten vilde gjerne ha det engelske sprog.

Om aftenen var der avslutningsfest med taler av flere. Av dem som talte kan nævnes pastor Reierson, pastor Monrad, pastor Corneliusen, som nu var prest i Ottawa menighet, da pastor Carl Johnson, som for længe siden var kommet tilbake fra Europa, var reist til Vestkysten for at opta institutionsarbeide sammen med pastor Setun og pastor Lewis. Desuten talte kandidat Warnes, N. B. Olson og Petter Hendrickson samt menighetens prest, pastor Skarping. Arrangementskomiteen hadde ogsaa spurt W. U. Nelson om ikke han vilde si noget under møtet, men han hadde svaret, at slik som det nu gik i menigheten, kunde han intet si. „Naar man vil saa helt sette tilside dem som har staat med menigheten i last og brast og sette ind de til ledere som ingen greie har paa menighet bare fordi de kan staa op og holde bøn, saa vilde ikke han ha noget at gjøre med menigheten,“ sa han. Hele den søndag sat W. U. og Jeremias Bustad borte i det ene hjørne av kirken. W. U. med et koldt, stivt marmoransigt og Bustad med et par sky øine som ikke turde se paa andre folk.

81

Tilslut sang forsamlingen staaende: „O tænk naar engang samles skal“ og pastor Reierson lyste velsignelsen.

Saa var femogtyve aars festen over og alle reiste hjem til sit. Men av de mange i den store forsamling var der ingen som var saa lykkelig da de reiste hjem som pastor Reierison og familie. Den kjærlighet de nød baade av prest og menighet under dette besøk hadde gjort deres hjerter godt. De reiste hjem styrket og opmuntret til at ta fat paa arbeidet i vesten.

Samfundets formand hadde ogsaa fortalt pastor Skarping at Reierison hadde gjort et aldeles storartet arbeide i Montana. Der var nu tre selvstændige kald i det strøk Reierison hadde begyndt. Formanden hadde ogsaa fortalt at Reierison det sidste aar hadde hat kald fra en av de største menigheter i samfundet; men han hadde avslaat. „Han vilde forbli i Montana endnu en stund,“ hadde han svaret. Da dette kom ut i Glenfield menighet, var det mange som undret sig over det; for det var jo den prest som ikke kunde brukes.

Sommeren gik, høst og vinter kom og gik. I mars maaned aaret efter femogtyve aars festen var Glenfield menighets kvindeforening samlet til møte i prestegaarden hos pastor og Mrs. Skarping. Som de sat der og koset sig over kaffekoppene efter andagten, ringte telefonen. Det var stationsagenten i byen som vilde tale med pastor Skarping. „Her er et telegram for Dem,“ lød det. „Hvorfra,“ spurtes der. „Fra Harrisville, Mont.,“ var svaret. „Vær snil og læs telegrammet.“ Agenten læste følgende: „Reierison died this morning from 'flu'. Will bring him to Glenfield for burial Tuesday.“

Mrs. J. S. Reierison.

Pastor Skarping gjentok ordene for at være sikker paa at han hadde faat dem ret. Det gik som et set i forsamlingen. „Reierison er død,“ gjentok de sig imellem. Nogen av kvindene fik taarer i øine, andre sat alvorlige. „Er Reierison død?“ sa Bustad. Han sat langt ute i kjøkkenet ved døren. „Ja! nu er Reierison død,“ sa Mrs. Petter Hendrickson, „saa maa du vel slutte at baktale ham nu da.“ Bustad blev blek som et lik. W. U. sat nær ham. Hans ansigt var askegraat, stivt og koldt.

Tirsdag var Glenfield settlementet samlet til pastor Reierisons begravelse. Det var ikke bare menigheten, men hele settlementet var samlet og mange folk inde fra byen. Trods vaarbløten kom folk fra alle kanter.

Samfundets formand kunde ikke være tilstede, hvorfor han sendte et trøstebrev, som blev oplæst. Da det var langt til naboprestene, og veiene næsten ufremkommelige, var kun pastor Skarping, pastor Corneliusen fra Rutherford og kandidat Warnes tilstede. Martin Warnes var nu ellers i Chicago og gik paa skole for yderligere at utdanne sig, da han hadde bestemt sig til at gaa til Kina som missionær.

Pastor Skarping holdt liktalen. Hans tekst var: „Vel du gode og tro tjener; du har været tro over det lille. Jeg vil sætte dig over meget. Gaa ind til din Herres glæde.“ Matt. 25, 23.

„Disse ord er det vidnesbyrd som Herren gav den tjener som kom tilbake med sine talenter.

Døden minder os altid om regnskap og oppgjør. I oppgjørets stund blir det spørsmaal om hvad Herren sier om os. Menneskene kan si mangt og meget om os og ikke mindst om Herrens tjenere, men hvad sier Herren? Herren har idag talt det sidste ord om pastor Reierisons liv og arbeide.

Ved hans baare idag mindes vi at ogsaa vi engang skal staa der hvor Herren taler det sidste avgjørende ord om os.

Det var to ting Herren sa om denne tjener: 1. Han var en god tjener og 2. Han var en tro tjener, og disse to ting kan vi ogsaa si om pastor Reierison,“ sa taleren.

„En god tjener i Herrens øine er en som i ydmyghet vil søke Herrens ære. En god tjener er ikke bare begavelse og dygtighet, men en som vil ofre alt for Herren og sine medmennesker. Pastor Reierison var en saadan tjener. Vi mindes hans sidste vidnesbyrd her i Glenfield menighet. Det var sand og levende kristendom han vilde.

Han var en tro tjener. En som ikke svigtet trods motstand og besvær.

Han var god og tro i sit hjem. Hans hustru og barn vil gi ham det vidnesbyrd.

Han var tro i embedet de aar han betjente denne menighet. I mindes ham ved sykeleiet, paa prækestolen, i konfirmantundervisningen, og i hjemmene, naar han kom omkring. Han var tro imot sin overbevisning gjennom alt.

Og dog med alt dette var det bare „**det lille**“, Herren hadde noget mere i vente for ham; derfor tok han ham hjem og satte ham over meget. Han fik gaa ind til sin Herres glæde.“

Efter saaledes at ha talt om Reierisons liv, henvendte han sig til menigheten med dette spørsmaal. „Hvorledes skal I møte eders Herre naar I skal frem for den store dommer. Reierison er borte, men ikke for evig. Vi skal møte ham i dommen,“ sa taleren. Tilslut talte han nogen inderlige trøstens ord om opstandelsens evige haab til den efterlatte hustru og barn. Der var dyp sorg og graat i forsamlingen da pastor Skarping avsluttet sin tale.

Der blev lagt blomster paa baaren fra Glenfield menighet, ungdomsforeningen og kvindeforeningen, fra seks menigheter i Montana, fra indremissionskomiteen og fra hedningemissionskomiteen. Pastor Corneliusen talte baade paa indremissions- og hedningemissionskomiteens vegne, og kandidat Warnes talte paa Glenfield menighets og ungdomsforeningens vegne. „Næst Gud har jeg pastor Reierison at takke for hvad jeg er idag,“ sa Martin. „Tak, pastor Reierison, for hvad du var for os her i Glenfield menighet og for de frøkorn du la ned i mit unge hjerte under konfirmationsforberedelsen.“ Men da tok graaten ham, saa han ikke kunde si mere.

Sangkoret sang baade før og efter likprækenen og tilslut sang Malinda Anderson: „Den store, hvite flok vi se.“

82

83

84

85

Saa førtes liket ut og blev lagt til hvile under en stor „cottonwood“ paa Glenfield kirkegaard.

Men da alle folk hadde fjernet sig, endog Reiersons familie, var der to unge mennesker som stod igjen ved sin forhenværende sjælesørgers grav. Det var Martin Warnes og Malinda Anderson.

„Ja, nu har vi ikke Reierson til at trøste os mere,“ sa Malinda. „Nei, nu tror jeg vi faar prøve at trøste hinanden herefter,“ sa Martin. Han lot sin arm glide ind under hendes, og de gik side om side ut av kirkegaarden.

De gik imot den dalende dag. Lette graa vaarskyer hang i vest. Og mens solen sank i purpurglød paa vestens horisont, svinget de to unge av veien ind i skoglunden hvor Petter Hendricksens store og oplyste stue stod og indbød dem at komme ind.

86

To maaneder senere stod Martin og Malinda brudgom og brud i Glenfield kirke, og allerede samme høst reiste de ut som missionærer til Kina. Og nu mangen kveld, mens aftenvinden vifter græsset paa Reiersons grav, sitter de i aftendæmringen i sit hjem i Kina og samtaler om pastor Johan Sebastian Reierson hvis indflydelse føltet ikke bare i Glenfield, og ute paa indremissionsmarken langt ute i Montana; men ogsaa gjennom disse to unge spredte sin indflydelse ut til hedningeland. Og det var den prest som en hel menighet og endog nabopresten engang var ganske enig om at det var en prest som ikke kunde brukes.

Borte paa Glenfield kirkegaard staar en gravstøtte med pastor Reiersons navn, fødselsdatum og dødsdatum. Og nederst paa støtten staar dette betegnende bibelvers: „Salige er de døde som dør i Herren. De skal hvile fra sit arbeide; men deres gjerninger skal følge dem.“

87

Ogsaa en juleaften

Det var stille i den store kystby. Et lag av den deiligste hvite sne hadde lagt sig i gatene og paa fortaugene nogen dage før jul. Endog nu juleaften faldt sneen stille og let. Hvert snefnug var som et bud fra den rene himmel, mens det dalet sagte ned forat bli trampet paa av mennesker og blandet med sølen i de travle gater.

En sælsom stilhet laa over alt og alle. Frem og tilbake forbi det store hospital i byens centrum gik mænd og kvinder, nogen av dem førte barn ved haanden. Alle skulde hjem for at feire jul. Nogen av mændene bar store pakker under armen. De skulde hjem til hustru og barn med julegodt og julegaver. En arbeidsmand kom just nu ut av hospitalet. Han saa meget nedtrykt ut som han steg sagte ned ad trappene og gik ned over gaten. Ogsaa han skulde hjem.

Oppe i anden etage av det store hospital laa en enslig liten kone med et to ukers gammelt barn. Man kunde se at hun længtet og led. Det var konen til Jens Mattias, en fattig fisker som bodde nede ved stranden i den store kystby.

Jens Mattias var en strævsom mand som forsøkte at ernære sig, sin hustru og sin store barneflok som bedst han kunde. Ved siden av at være fisker hadde han ogsaa forsøkt at være menneskefisker.

Det var helst om vinteren, naar folk ikke hadde det saa travelt, han reiste omkring med bibel og salmebok i en liten vadsæk for at holde møter omkring i familiehusene. Og folk var glad naar han kom. Det var noget friskt og godt ved hans vidnesbyrd.

88

Han hadde tænkt at ta en tur ogsaa iaar saasnt juleaften og første juledag var over for at besøke nogen folk langt inde i skogen og samle dem omkring Guds ord. Han hadde ventet at faa konen og den lille hjem til jul, saa han kunde faa reise. Men nu da han ut paa eftermiddagen besøkte hende paa hospitalet, var hun meget syk og der var litet haab om at hun kunde komme hjem paa lang tid, kanskje en hel maaned. Derfor maatte han gaa hjem, skynde sig hjem, til barneflokket for at hjelpe dem og trøste dem da de med taarer i øinene spurte om ikke mama kom hjem til jul. Konen, hun Berthe Margrete, blev ved hospitalet.

* * *

Det var saa forunderlig stille inde paa det værelse hvor den fattige fiskerkone laa. Borte paa et litet bord stod nogen deilige blomster i en vandkrukke. Der var roser, nelikker, og liljekonvaler. De strakte og tøyte sig saa langt de kunde hen imot sengen for at bringe sin duft hen til den lidende. Det var nogen nabokoner nede i fiskerbyen, som hadde sendt disse blomster op til hende. Hun tænkte paa disse venners kjærlighet, tænkte ogsaa paa Jens Mattias og barneflokket hjemme. Stakkars dem! det var nok en trist juleaften uten mor.

Hun kunde ikke forstaa hvorledes alt hang sammen. Hun syntes verden var saa helt anderledes end den hadde været. Det var som om ingen brød sig om hende. Kanske var det fordi hun var fattig og ikke kunde opføre sig med anstand i det høiere lag i samfundet. Hvert aar før hadde Jens Mattias været indbudt til at holde andagt ved hospitalet juleaften. Men iaar hadde han ikke faat indbydelse. Kanske var det fordi hun var der at de undsaa sig for at indbyde ham; saa stod hun ogsaa i veien for sin mands virksomhet, tænkte hun.

89

Tankerne kom som en hær av ryttere og stormet ind paa hende. Hvorfor skulde der være saadan forskjjel paa folk? Hvorfor nogen fattig og nogen rik? Hvorfor nogen stænges utenfor og sættes tilside; men andre trækkes frem?

Men med ett gik der et skarp sting gjennom hendes høire side. Ja, var ikke det hun frygtet for, at der vilde sætte sig betændelse der. Hun hadde talt til lægen om det. Men han hadde to alvorlige

operationer hver dag og meget at tænke paa. Han hadde ogsaa befalet at sykepleierskene maatte ta sig av den syke fiskerkone; men de hadde svært liten tid. Alle hadde det travelt. Nogen skulde skynde sig hjem til jul. Andre skulde gjøre sig færdig for at feire jul ved hospitalet. Ingen hadde tid til at hjelpe hende. Smertene blev heftigere. Nu forstod hun at det vilde bli mange dage og nætter av lidelser, ja maaske operation eller helseløshet for resten av sit liv.

Var der ingen som vilde hjelpe? Hendes sjælesorger hadde prækt saa vakkert om Johannes i fængslet søndag før hun reiste til hospitalet, og han hadde sagt, at vi som Guds barn skulde besøke dem som var i aandelig eller legemlig nød. Men hvor var Guds barn, ja, hvor var presten selv. Aa nei, hvad tænker jeg paa, sa hun til sig selv. Han har jo selv hustru og barn og det er jo juleaften.

Endelig husket hun paa de ord i den 62de salme: „Alene i haab til Gud er min sjæl stille, fra ham kommer min forventning. Han alene er min klippe og min frelse, min borg, jeg skal ikke rokkes meget.“

Kirkeklokkerne i taarnene ringte til høitid. Hun brast i graat. Hun vendte sit ansigt mot barnet ved sin side og de hete taarer faldt ned paa det sovende spedbarns bløte ansigt.

Og hjemme sat Jens Mattias og vugget den mindste i søvn.

90

91

Edel

Det var fem barn i familien. De bodde paa et vidunderlig vakkert sted. Deres hjem laa paa en høi bakke inde i skogen. Saa høit at huset kunde sees over træerne som stod længere ned i dalen. Kun nogen eketrær med store kroner som stod nær indtil huset raket over det. Rundt omkring paa grønsværet stod nogen mindre cedertrær og en stor furu. Tæt ind til husets veranda var der blomsterbed. Der kunde barnene plukke stedmorblomster, nelikker, pioner og nogen faa roser. Nede i dalbunden ret frem for huset laa et litet vand. Dypt, stille og blankt som et taarevasket øie laa det der og smilte og kjendte skogens vellugt og hørte fuglenes sang. Her nede ved vandet likte barnene at leke, men det var det ved det at det var aldrig saa vakkert naar de kom ned til det som naar de saa det ifra bakken deroppe ved huset. Derfor lekte de mest rundt huset og nøiet sig med at se ned paa vandet.

Det var en framifraa lykkelig barneflokk, og forældrene var ogsaa meget glad i sine barn. Det var bare en ting som fattedes, og det var at flokken utgjorde et ujevnt tal. Hadde det bare været seks. En liten pike var for et par aar siden kommet paa besøk, men stanset bare seks uker, saa tok Jesus hende til sig. Edel som da var en av de mindste vilde endelig at faren skulde gaa til hospitalet og kjøpe en anden liten; men der var ingen at faa.

Edel var en vakker pike. Hun hadde mørkt, krøllet haar, et lyst humør, og et smilende ansigt. Næsen var liten og opadvendt og de smaa mørke øine danset under de fremtrædende øienbryn. Hun var svært glad i dukker og smaa barn. Hun kunde leke time efter time med dukken sin og fik hun sitte og vugge en „baby“ var hun glædesolen selv. Derfor var det ogsaa saa saart for hende da hendes lille søster blev tat fra hende saa snart.

Men saa en vakker dag senhøstes hadde moren fortalt en ældre søster, at hun snart skulde til hospitalet for at hente en „baby“ og da blev glæden overvældende. Edel var saa lykkelig, at hun laa vaaken om nættene og tænkte paa det. Barnene talte om det sig imellem og jublet. Bare at de nu kunde faa kjøpe en gut, saa blev det tre gutter og tre piker. De sparet op sine smaa center saa de skulde ha litt at hjelpe til med om ikke mama hadde nok at betale med.

Da moren en nat laa paa hospitalet, fik hun se et syn. Hun syntes hun ut gjennom vinduet saa ind i et stort lyshav. Ut av dette store lyse rum kom en snehvit due flyvende. Den kom flyvende ind gjennom vinduet, flagret en stund over den lille som laa og sov ved hendes side og saa fløi den ut igjen. Og med ett var hele lyshavet borte og hun stirret ut i den mørke nat. Da forstod moren at det var et budskap fra det land der er lyst som en dag, at den lilles aand snart skulde flyve tilbake dit igjen.

Da saa moren kom hjem med den lille blev Edels fryd fuldkommen. Hun jublet og sang og vugget lillebror saa ofte diakonissen vilde tillate det. Snart blev han saa stor at han kunde smile og naar Edel ristet sit krøllete hode over ham i vuggen, lo han med aapen mund og strakte henderne op imot hende. „Nei se, mama, lillebror har hænder akkurat som en engel. Han vil vist ta mig og flyve bort med mig,“ sa hun til sin mor.

En nat ved midnatstid kom den hvite due tilbake og tok lillebrors sjæl med sig hjem til lysets land. Saa var det bare lerhytten som var igjen. Og da man bar den til graven var Edel saa syk, at hun ikke kunde følge til graven. Hun laa i sengen og graat fordi lillebror blev tat ifra hende. „Jeg vil gaa til ham,“ sa hun. „Han var saa vakker, just som en engel.“ En uke senere kom den hvite due tilbake og hentet ogsaa Edels sjæl. Saa fik hun følge lillebror til lysets land.

Men derinde i huset i hjemmet med de naturskjønne omgivelser blev det saa tungt og trist. Blomsterne ute i haven hadde falmet, træerne hadde mistet sit løv gjennom vinteren, men det var vaarveir ute.

Dernede ved det speilblanke vand hviler Edel mellem to andre grave under et simpelt piletræ. Men der oppe paa bakken i en liten stue sitter far, mor og de fire som er igjen og taler om en ni-aars gammel pike med krøller og smil som de aldrig kan glemme.

92

93

The Peasant Stories

of Bjørnstjerne Bjørnson

By

CARL E. NORDBERG

Prof. G. R. Vowles says in his forword:

"The peasant romances are simple tales of everyday life, and yet they are imperishable masterpieces. They are so simple and unadorned that I am sometimes at a loss to understand the grip they have upon me.

Mr. Nordberg's thesis helps to make clear some of the reasons why these homely and yet remarkable stories touch us so deeply—sketches some of the background against which they stand out in relief.

We are greatly indebted to Mr. Nordberg for his sketch of the background of these ever fresh and gripping romances."

The author says in the preface to the book:

"The purpose of the book is to give information to the English reading public of the life and customs of the peasants of Norway and to create a greater interest in the stories that portray it so beautifully."

The book is in 116 pages, nicely bound and has several beautiful views from Norway.

Price, \$1.00

For sale by THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,
322 Cedar Avenue,

Minneapolis

Minnesota

Kristendom

i Hverdagslivet

Av

J. R. MILLER, D.D.

Oversat fra engelsk

ved

CARL E. NORDBERG

med forord av pastor Johan Mattson.

Boken er paa 108 sider og vakkert indbundet.

Det første oplag av 1000 er utsolgt. Nyt oplag nu i bokhandelen.

Andre bøker oversat ved professor Nordberg:
"HEMMEIGHETER VED ET LYKKELIG HJEM"

"LIK JESUS",
begge av J. R. Miller.

"FØLG MIG"
av Benevolous.

En bok for konfirmanter av samme oversætter.

Alle disse bøker tilsalgs i Frikirkens Bokhandel,
322 CEDAR AVENUE,

Minneapolis

Minnesota

The Book and Its Author

"Presten som ikke kunde brukes" was written in Norwegian but printed in the U.S., using fraktur

("gothic") type several decades after Norway itself had gone over to Roman type. The most likely reason is that the book's target audience had learned to read Norwegian when fraktur was still the norm. Unlike most fraktur texts, the book generally uses boldface instead of "gesperrt" (spaced-out) type for emphasis, while non-Norwegian words are shown in quotation marks instead of being printed in "Antiqua" (Roman) type.

The "Folkebladet" mentioned in the introduction is probably the Norwegian-language weekly newspaper published in Minneapolis, 1877-1952.

Carl Edin Nordberg was born in 1880, presumably in Norway. At the time of his death in 1926, he was professor of Norwegian and Religion at St. Olaf College in Minnesota.

The form of quotation marks (single ' or double ", high " or low „) is as in the original. Usage was adjusted in cases of ambiguity or clear error.

The spelling of names and of English words was corrected only when the expected form could be found elsewhere in the text.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PRESTEN SOM IKKE KUNDE BRUKES ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of

this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-

mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new

computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.